Бугунги янгиликлар

1600 ТРАКТОР

ТРАКТОР ЙИҒУВ ЗАВОДИНИНГ ЦЕХЛАРИДА БУГУН 1600-ТРАКТОР ЙИҒИЛДИ. БУ ТРАКТОРНИ ЙИҒИШДА ПОЛИТЕХНИКА ИНСТИТУТИНИНГ МЕХАНИКА ВА ЭНЕРГЕТИКА ФАКУЛЬТЕТИ СТУДЕНТЛАРИ ҲАМ КАТТА ҲИССА ҚЎШИШДИ. УЛАР ЗИЛЗИЛАДАН КЕЙИН ТУРЛИ ШАҲАРЛАРГА КЎЧИБ КЕТГАН ИШЧИЛАР ЎРНИДА ДАСТГОҲЛАРНИ БОШҚАРДИЛАР.

СТУДЕНТЛАРДАН НОСИР ҲАКИМОВ, А. НИШОНОВ ЗАВОДНИНГ МЕХАНИКА ЦЕХИДА МАЛАКАЛИ ИШЧИЛАР ҚАТОРИ УНУМЛИ ИШЛАШДИ. ЗАВОД МАЪМУРИЯТИ СТУДЕНТЛАРДАН МИННАТДОР.

БУГУН ЗАВОДНИНГ ИЛЬЯ ЁҚУБОВ БОШЛИҚ ЦЕХИДАН ҚИЗИЛ, САРИҚ ҲАВОРАНГ ВА МОВИЙ РАНГЛАРГА БЎЯЛГАН ТРАКТОРЛАР ВАГОНЛАРГА ЮКЛАНДИ. БУ ТРАКТОРЛАР ЧЕТ МАМЛАКАТЛАРГА ЧИҚАРИЛАДИ.

ПЛАНГА ҚЎШИМЧА МАҲСУЛОТ

Бугун Киров район озиқ-овқат савдоси бўлимида байрам олди социалистик мусобақасининг дастлабки натижалари якунланди. Район бўйича 10 ойлик товар обороти плани муддатидан олдин адо этилди.

Район савдо ходимлари зилзила оқибатларини муваффақиятли тугатиб, аҳолига маданий савдо хизмати кўрсатишни анча яхшиладилар. Ўтган йилнинг шу вақтидагига қараганда аҳолига анча кўп халқ истеъмол моллари етказиб берилди. Савдо тармоқлари ой охиригача планга қўшимча 200 минг сўмлик озиқ-овқат маҳсулотлари сотиш мажбуриятини олишди.

ЯНГИ ЗАВОД

Ўрта Осиёда биринчи бўлиб қуриладиган Бектемир темир-бетон заводининг ўрнига бугун биринчи бульдозерлар тушди. Завод чорвачиликда ем-хашак омборлари, молхоналар, отхоналар учун бир хил типдаги зарур қурилиш материаллари тайёрлайди.

Янги корхонанинг арматура цехи битказилиш олдида турибди. Завод 1967 йилнинг биринчи кварталида ишга туширилиб, йилига 50000 кубометр темир-бетон маҳсулотлари ишлаб чиқаради.

ЯНГИ ПОЛИКЛИНИКА

«ОКТЯБРЬ» УЙ-ЖОЙ МАССИВИНИНГ 24-КВАРТАЛИДА БИР ГЕКТАР МАЙДОНГА ЙИҒМА ФИН УЙЛАРИДАН ТЎРТ ХОНАЛИ ЯНГИ ПОЛИКЛИНИКА ҚУРИЛАДИ. БУГУН ҚУРИЛИШ МАЙДОНИГА МАТЕРИАЛЛАР ОЛИБ КЕЛИНИБ, ПОЙДЕВОРЛАР ЎРНИ ТЕКИСЛАНМОҚДА. ЯҚИН КУНЛАРДА ПОЛИКЛИНИКА АҲОЛИГА ХИЗМАТ ҚИЛА БОШЛАЙДИ.

ТОШКЕНТГА ҚАЙТИШДИ

Бугун Ўзбекистон автомобиль ва тош йўллар министрлигининг автомобиль йўллари қуриш ва ремонт қилиш бош бошқармасининг бошлиғи Михаил Константинович Исаков бошчилигидаги бир группа мутахассислари Сурхондарё областидан Тошкентга қайтиб келишди.

Бу группа «Узгипроавтодор» институти бош инженери Михаил Басин, қидириш партиясининг бошлиғи Карбовский, кўприк қуриш бўлимининг бош инженери Сидоров ва бошқалар бор.

Бугунги янгиликлар

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

31 ОКТЯБРЬ 1966 й.
1-йил чиқиши.
ДУШАНБА.
№ 105.
БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

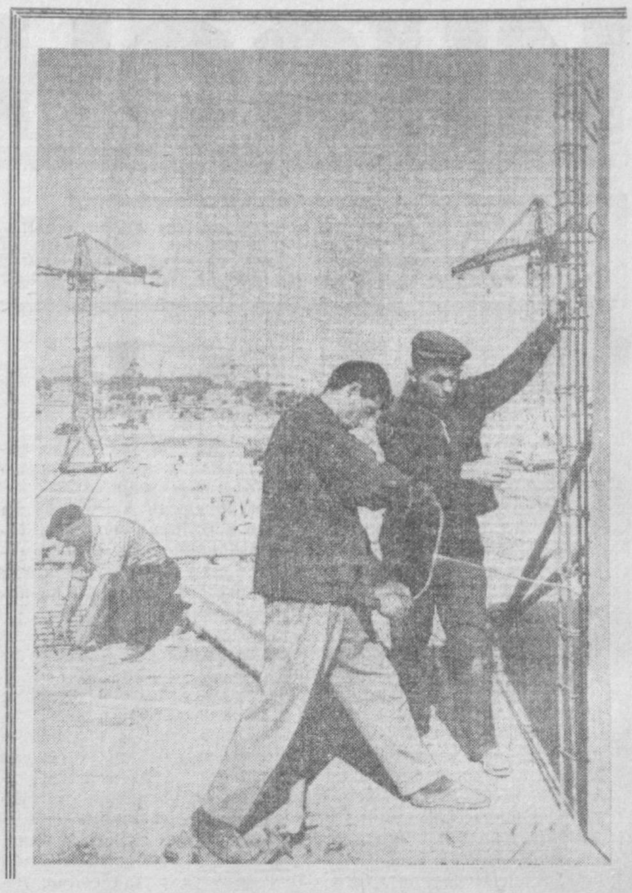

Қардош Озарбайжон бинокорлари ҳам зилзиладан зарар кўрган тошкентликларни тезроқ бошпана билан таъминлаш иштиёқида жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилмоқдалар.

Суратда: «Главбакстрой» уйсозлик комбинатининг илғор монтажчиларидан — (олдинда, чапдан ўнгга) звено бошлиғи Эдик Аракельянц ва бригада бошлиғи Ашот Арзуманян ўртоқлар йирик панелли уйни тикламоқдалар.

А. ПАЛЕХОВ фотоси.

НАМАНГАНЛИКЛАР ЖАВОБИ

Ленин орденли «Таштекстильмашчилар»нинг ватанпарварлик ташаббуслари бутун республикамиздаги саноат корхоналари ишчилари, инженер-техник ходимларини илҳомлантириб юборди.

Яқинда Намангандан ажойиб бир хушхабар келди. Унда шаҳардаги электротехника заводининг инженери ўртоқ И. Волков қуйидагиларни хабар қилади:

Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги ва В. И. Ленин туғилганига 100 йил тўлиши муносабати билан бошланган умумхалқ мусобақаси биз наманганликларни ҳам ғайратлантириб юборди. Заводимиз ишчилари «Таштекстильмаш»чиларнинг Очиқ хатини ўқиб чиқдилар ва уни тўла маъқулладилар.

Ўртоқ Волков завод коллективнинг галдаги вазифалари, уларнинг юрак сўзларини баён этар экан, янги беш йилликнинг биринчи йили топшириқларини муддатидан илгари бажариш учун курашаётганликларини айтади. Шу йилнинг ўзида завод 7,2 минг метр электр иситгич асбоблар ишлаб чиқаради. Ҳозир эса ўн ойлик план 106 процент бажарилди.

Шуни айтиб ўтиш керакки, ўтган ойнинг ўзида 250 та турли хил электр иситгич асбоблар ҳамда хўжалик буюмлари тайёрлаб планни 116 процент адо этдилар.

1968 йилга бориб завод қуввати 17 марта ошади. Бу эса йилига 500 минг метр маҳсулот ишлаб чиқариш имконини беради. Ҳозир завод учун янги бино қуриляпти. Уни Намангандаги 10-қурилиш трестининг азамат бинокорлари қурмоқда. Яқин йиллар ичида янада аҳолига кўплаб электр асбоблари тайёрлаб бериш мақсадида фидокорона меҳнат қилаётган завод ишчилари байрам олди вахтасида туриб меҳнат қилаётирлар.

ТАШАББУС ИЗИДАН

...газинига кириб, аёлларнинг енгил кийимлари бўлимида одамлар тўпланиб турганини кўрдик. Қарасак қишки кўйлак сотилаётган экан. Кексагина бир хотин: «Қўлларинг дард кўрмагурлар-ей, бунча ҳам бежирим қилиб тикишибди, — деди. Унга жавобан ёнида турган бошқаси: «Чокларининг силлиқлигини айтмайсизми, деб қўйди.

Биз бу кўйлакларнинг қайси фабрика маҳсулоти экани билан қизиқиб қолдик. Қарасак, Тошкентдаги 2-тикув фабрикасининг маҳсулоти. Шу фабриканинг ишлари ва ишчиларнинг ҳаёти билан танишишга қарор қилдик.

Машиналар бир текисда ишламоқда. Бир машинадан кўйлакнинг енги, иккинчисидан ёқаси битиб чиқяпти, наригиси тугма қадаяпти. Гумбурлаб ишлаб турган машиналарда чаққон-чаққон ҳаракат қилиб, машинага қуйиб қўйгандек ярашиб ўтирган қиз-жувонларни кўриб баҳридилингиз очилади...

Фабрика партия комитетининг секретари П. Малахова бизни фабрика ишчилари билан таништира бошлади...

— Энг чевар тикувчиларимиздан Р. Потанина, — деб таништирди, партия комитетининг секретари, — ёнидаги машинада эса М. Кликова. Улар ҳар иккиси ҳам фабриканинг энг илғор тикувчилари ҳисобланади. Улар ойлик ва квартал планларини доимо 150-210 процент қилиб бажаришади.

Бу илғор тикувчиларнинг иши бир-бирига боғлиқ. Бири енгини тикса, иккинчиси ёқасини тикади. Қарабсизки, икки соатга қолмай битта кўйлак тайёр. Бир кунда эса фабрика бўйича 1300 та кўйлак тайёрланади.

Биз фабрикадаги машиналарнинг ишини диққат билан кузатдик. Машиналарнинг бирида петля очишса, бирида тугма қадашади.

Бу фабрикада асосан аёлларнинг устки кийимлари: кўйлак, кофта, халатлар тайёрланади. Фабрика чеварлари аҳоли эҳтиёжини қондириш учун кун сайин сифатли ва бежирим маҳсулотлар ишлаб чиқаришмоқда.

Ҳозир фабрика тикувчилари Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги ва доҳиймиз В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун «Таштекстильмаш»чиларнинг ташаббусига тўла қўшилдилар. Улар савдо ташкилотларига планга қўшимча 200 минг сўмлик кийим-кечак етказиб бериш, ишлаб чиқаришга кетадиган харажатни уч тийин ўрнига бир сўм камайтиришга, пландан ташқари 150 минг сўмлик фойда олиш, Москва ва ленинградликларнинг ташаббусига қўшилиб, турли газламаларни тежаб қолишга аҳд қилишган. Рационализаторлик таклифларини ишлаб чиқаришга жорий этиш ҳисобига қўшимча 25 минг сўм тежаб қолиш, ишлаб чиқаришни юксалтириш ва технология процессларини такомиллаштириш ҳисобига биринчи сортли маҳсулот тайёрлашни пландагига нисбатан бир ярим процент ошириш каби юксак мажбуриятлар албатта тўла бажарилади.

Цехни айланар экансиз, «Бу ерда коммунистик меҳнат бригадаси ишлайди» деб ёзиб қўйилган алвонларга кўзингиз тушади. Фабрикада ҳаммаси бўлиб 24 та бригада бор. Улар Улуғ Октябрь 50 йиллиги номини олиш учун курашмоқдалар.

Л. САЙДАЛИЕВА,
Т. ОБИДОВ.

Ўзбекистон пахтакорлари зафар бўсағасида турибдилар. Бепоён далаларда ҳали ҳосил мўл.

Суратда: Қорақалпоғистон АССР Тўрткўл районидаги Максим Горький номли колхоз далаларида пахта терими.

В. ЛЕЙЗЕРОВИЧ фотоси. (ЎзТАГ).

ШАҲАР ЮКСАЛМОҚДА

Гарчи аҳён-аҳёнда Тошкент осмонини булут қоплаб, бироз ёғингарчилик бўлиб турса-да, қурилиш майдонида бир он ҳам иш тўхтамаётир. Бульдозерлар, экскаваторлар ва автомашиналар тинмай кўча чангитиб, қурилиш материалларини қўли гул бинокорларга етказиб бераётир. Ер бағирлаб қолган ярим вайрона уйлар ўрнида юксак, ҳашаматли бинолар қад кўтармоқда.

Кранларнинг саноғига етиш қийин, кечагина пойдевор қўйилган жойларда бугун ҳовли тўйи. Шу сабабли ҳам кишилар шоир Маяковскийнинг қанотли сатрларини такрорлаб қўйдилар:

Модомики, Совет юртида,
Шу кишилар бор экан, демак,
Бунда сонсиз уйлар юксалар,
Бунда боғлар яшнайди бешак!

ЖАНУБДА ҚАДИМДАН МАШҲУР БЎЛГАН УЛКАН ШАҲАР ҲОЗИРГИ КУНДА СОВЕТ КИШИЛАРИНИНГ ОММАВИЙ ҚАҲРАМОНЛИГИ, ИНТЕРНАЦИОНАЛ ВАТАНПАРВАРЛИК, ДЎСТЛИК ВА ИНСОНСЕВАРЛИК ИМТИҲОНИ МАЙДОНИГА АЙЛАНГАН. БУ ЕРГА БЕПОЁН МАМЛАКАТИМИЗНИНГ ТУРЛИ ЖОЙЛАРИДАН МИНГЛАБ ҚУРУВЧИ ЕТИБ КЕЛДИ. УЛАРНИ БОШЛАБ КЕЛГАН КУЧ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИДИР.

Бу ерда таржимаи ҳоли турлича бўлган кишиларни учратиш мумкин. Донецк уйсозлик комбинатининг директори Аркадий Николаевич Шепетильников Тошкентда «Укрстрой» трестининг бошлиғи бўлиб ишламоқда. Уни бу ерга ўзбек халқига бўлган беқиёс меҳр етаклаб келди.

Шепетильников тошкентликларнинг одамшавандалигини биринчи марта 12 ёшлигида ҳис этган эди. Қақшатғич уруш йилларида уларнинг оиласини ўзбеклар ўз бағрига олди.

— Биз Зокир ака Ғаниевлар уйида тўрт йил давомида яшадик, — деб ҳикоя қилади Аркадий Николаевич. — Бир оила бўлиб, бир мағизни қирқ бўлиб еб яшадик. Эндиликда Зокир отанинг Отахон ва Бакир номли фарзандлари менга ака қатори.

Тошкентда зилзила бўлиши биланоқ Шепетильников Ғаниевлар уйига қўнғироқ қилди.

— Қаттиқ кўтариб ташлади. Лекин соғ-саломатмиз, — жавоб қилди Зокир ота. — Бошпанамиз бутун. Меҳмонга келинглар.

Бу хушхабар Аркадий Николаевични бироз қувонтирган бўлса ҳам, у Ўзбекистон пойтахтидаги эскича уйлар вайрон бўлганлигини эшитган эди. Кўплаб одамлар бошпанасиз қолди, уларга ёрдамга шошилиш керак. 19 майдаёқ у самолётда Тошкентга етиб келди. Орадан кўп ўтмай унинг рафиқаси инженер-экономист Зинаида Петровна ҳам келди.

Шепетильниковлар оиласи яна Ғаниевларникига жойлашди. Уларнинг иморати ҳам кўп қатори анча шикаст кўрган бўлиб, ҳаммалари ҳовлида чодир остида яшашди.

— Мана, ўз инженер-қурувчимиз ҳам бор, — деди Зокир Ғаниевич. — Уйни энди шундай қурайликки, минг йилгача қилт этмай турсин.

Бу орада ўтган 20 йилдан ортиқ вақт ичида Ғаниевлар оиласида катта ўзгариш рўй берди. Зокир ака мўйсафид чол, ўғли Бакир институтни тугатиб, ўзи дарс бермоқда. У химия фанлари кандидати, докторликка тайёрланмоқда. Отахон эса йирик савдо ходими.

Тошкентда яна бир ажойиб инсон меҳнат қилмоқда. Бу — Совет Иттифоқи Қаҳрамони Николай Игнатьевич Ортинскийдир. Бунга қадар Николай Игнатьевич Белая Церковь шаҳрида истиқомат қиларди. У запасдаги полковник, пенсионер. Қурилишда эса қоришма тайёрлаш узелига хизмат кўрсатувчи бригадага раҳбарлик қилмоқда. У шунчалик камтар-ки, шу чоққа қадар Совет Иттифоқи Қаҳрамони эканлигини ҳеч ким билмайди.

— Ҳаётимнинг энг сермазмун йиллари Тошкент билан чамбарчас боғлиқ, — деб ҳикоя қилади Николай Игнатьевич. — Мен 1936 йилда шу ерда Ленин номидаги Ўрта Осиё Бирлашган Қизил Байроқли ҳарбий мактабни тугатдим. Мактаб партасида олган билимим ва Тошкентда чиниққанлигим уруш йилларида жуда керак бўлди.

Киев остоналарида полковник Ортинский гвардиячи қирувчи танкка қарши полкка қўмондонлик қилди. Днепрни кечиб ўтишда ва Киев шаҳрини озод қилишда кўрсатган алоҳида хизматлари учун у Совет Иттифоқи Қаҳрамони деган юксак унвонга сазовор бўлди. Ёшлигида чиниқтирган шаҳар бошига табиий офат хуруж қилганда коммунист жангчининг қалби тек туролмади. Минглаб совет кишилари қатори у ҳам Тошкент шаҳрини қайта тиклаш учун отланди.

— Хизматга чақирулганга қадар мен Москва қурилиш билим юртини тугатганман, — деб хотирлайди Ортинский. — Шунинг учун ҳам Ўзбекистон пойтахтининг фарзанди сифатида четда туришни ўзим учун эп билмадим. Қўлимдан келган хизмат билан тошкентликлар дардига малҳам бўлиш учун отландим. Ўзбекларга умрим бўйи таъзим этаман. Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига ҳам шу ернинг тарбияланувчиси сифатида сазовор бўлдим.

Собиқ жангчи Николай Игнатьевич Ортинский бошчилик қилаётган қоришма тайёрлаш узели бригадаси трестда олдинда бормоқда. Бригада график бўйича ишлаб, қурилишни ўз вақтида бетон билан таъминлаб турибди.

Умуман Тошкентдаги умумхалқ қурилиши мисли кўрилмаган суръат билан олиб борилмоқда. Масалан, киевлик ғишт терувчилар бригадаси Николай Зелений бошчилигида уч ой мобайнида ғишт устига ғишт қўйиб, беш қаватли уйни қуриб битказди. Тошкентда бино барпо этиш Киевдагидай осон эмас эди. Бу ерда кучли табиий офатга бардош бера оладиган иншоотлар қуриш лозим. Бундан ташқари, биноларга сейсмик белбоғлар қўйилади.

Николай Лола бригадаси ишлаётган Чилонзор массивидаги «13—В» кварталининг 6-уйи қисқа муддат ичида бунёд этилди. 1-қурилиш-монтаж поездининг коммунистлари 27 яшар барваста йигитни партия ташкилотларига секретарь қилиб сайлаб, хато қилишмади. У чодир шаҳарчада қаттиқ интизом ўрнатган.

Анатолий Гончаров бошчилик қилаётган сантехниклар бригадаси ҳам ғоят серунум меҳнат қилмоқда.

— Киевда эканимизда, — дейди у, — йигирма кишилик слесарлар бригадаси беш қаватлик бинода санитария-техника ишларини бир ой ичида бажаришарди. Бу ерда эса ўн бир киши шунча ишни беш кунда бажариб қўяпмиз. Бунинг ҳеч қандай сири йўқ. Биз мислсиз суръатлар билан ишлаяпмиз, холос. Истагимиз — шаҳар аҳлини тезроқ бошпана билан тўла таъминлаш.

УРТА ОСИЁНИНГ ИССИҚ ШАРОИТИГА МОСЛАШИШ УКРАИНАЛИКЛАР УЧУН ОСОН БУЛМАДИ. КУН ТИҒИГА КЕЛГАНДА ҒИШТНИ ҲАМ, ТЕМИРНИ ҲАМ ИШЛАБ БУЛМАСДИ. ЛЕКИН, ДУСТЛИК МЕҲРИ ОЛДИДА ҚУЁШНИНГ АЁВСИЗ ҚИЗДИРИШИ ОЖИЗЛИК ҚИЛДИ. Ярослав Гладун, Роман Галуза, Борис Белала каби йигитлар ҳар қандай шароитда куч-ғайратларини аямай, шижоат кўрсатиб ишлашди. Бир гапириб, минг куладиган қувноқ Владимир Кляровский йигитларни қизиқ-қизиқ ҳикоялар билан меҳнатга чорлади. У ўзи яшаб ўтган 45 йил ичида кўпни кўрган ва қийин ҳолатларда бўлган. Бу тақдир кечмишларини кулги аралаш сўзлаб бериб юрди.

— Йигитлар қаттиқ чанқашяпти, нима билан қондиришни эса билмаймиз, — деди у бир кун мастер Орест Лапукка, — бирор чора топмасак бўлмайди.

— Уруш йилларида чанқов босиш учун йигитларга туз шимиш тавсия этиларди. Бу ерда ўзбеклардан мадад сўраш керак. Улар ўзлари умр бўйи ичиб келган чойлари билан бизни ҳам таъминлашсин. Шундай қилсак нима бўларкин? — деди маслаҳат тарзида Орест Владимирович.

Шундай қилиб, мастер маҳаллий савдо ташкилотлари билан қурувчиларни чой билан таъминлаш тўғрисида келишиб қўйди. Кўп ўтмай йигитлар дарахтлар соясида ўтириб олиб, ўзбек йигит Толиб Баҳромов қайнатган чойни мазе қилиб ичадиган бўлишди. Йигитлар энди ташна бўлишмасди.

ҲАМШАҲАРЛАРИМИЗ ҲОЗИРГИ ВАҚТДА 20 ТА БЕШ ҚАВАТЛИ УЙЛАРДА ПАРДОЗЛАШ ИШЛАРИ ОЛИБ БОРМОҚДАЛАР. ҲАРБИР ҚУРИЛИШ-МОНТАЖ ПОЕЗДИНИНГ КОЛЛЕКТИВИ ТОШКЕНТЛИКЛАРГА УЛУҒ ОКТЯБРЬ БАЙРАМИГА ҚАДАР ИККИТАДАН БЕШ ҚАВАТЛИ ТУРАР ЖОЙНИ ҲАДЯ ЭТИШМОҚЧИ. ЙИЛ ОХИРИГАЧА ЭСА 30 МИНГ КВАДРАТ МЕТР ҲАЖМДАГИ БИНОНИ ҚУРИБ БИТКАЗИШГА АҲД ҚИЛИШГАН. БУ УЙЛАРНИНГ АСОСИЙ ҚИСМИ ЧИЛОНЗОР МАССИВИНИНГ ЯНГИ КВАРТАЛИДА ЖОЙЛАШГАН. ШАҲАРНИНГ МАРКАЗИДА, ЭСА УКРАИНА МИКРОРАЙОНИ БУНЁД ЭТИЛМОҚДА. ҚАРДОШЛИК РАМЗИ БУЛГАН БУ РАЙОН ЮЗ МИНГ КВАДРАТ МЕТРГА ЯҚИН ЖОЙНИ ЭГАЛЛАЙДИ. БУЛАР ТУРТ ҚАВАТЛИ ТУРАР ЖОЙ БИНОЛАРИ, МАКТАБ, ШИФОХОНА, УЙ КОМБИНАТЛАРИ, МАДАНИЙ-МАИШИЙ ВА САВДО МУАССАСАЛАРИ ВА БОШҚАЛАРДИР. БИР НЕЧА ТУҚҚИЗ ВА УН ИККИ ҚАВАТЛИ БИНОЛАР ҚУРИЛАДИ.

Орадан кўп ўтмай, дўстлик ва қардошлик шаҳри бўлган Тошкентда юзлаб кўп қаватли бинолар қад кўтаради.

ХАЛҚЛАРНИНГ ЛЕНИНЧА ДУСТЛИГИ РАМЗИ БУЛГАН УЗБЕКИСТОННИНГ СЕРҚУЁШ ЯНГИ ПОЙТАХТИ ЮКСАЛАДИ!

Д. ФРОЛОВ,
«Киеворгтехстрой» трестининг старший инженери.

ЖАМОАТЧИЛИК АСОСИДА

Зилзила натижасида Ленин номли фабрикага қарашли кўплаб цех бинолари ҳам бузилиб, баъзилари капитал ремонт қилинадиган бўлиб қолган эди. Аҳил коллектив бу қийинчиликларни ўз зиммаларига олиб, олтита цех биносини тўла ремонт қилдилар.

— Айниқса ўртоқ Людмила Ивановна Шарихова, Анна Васильевна Петрова, Мухтор Абдураҳмонов, Насрулла Раҳматуллаев ўртоқлар бошлиқ бўлган цех коллективлари, — дейди фабрика ишчилар комитетининг раиси ўртоқ С. Ҳасанхонова, — цех биноларини ремонт қилишда жонбозлик кўрсатмоқдалар. Улар оз вақт ичида 1, 4, 5-цех биноларини тўла ремонтдан чиқардилар. Шуниси қувончлики, ишчилар ташаббуси билан бажарилган ишга ажратилган бир неча минг сўм пул тежаб қолинди.

Улуғ Октябрнинг 49 йиллиги муносабати билан бошланган социалистик мусобақага қўшилиб, меҳнат қилаётган фабрика коллективи кўпгина ишларини жамоатчилик асосида амалга оширяпти.

ОБ-ҲАВО

Шу кеча-кундузда Тошкентда ҳаво булутли бўлиб, Шарқдан шамол эсади. Ҳарорат тунда 7-9, кундузи эса 22-24 даража иссиқ бўлади.

Саноат корхоналарида

ОЛДИНГИ МАРРАДАГИЛАР

Тошкентдаги 2502-автоколонна зиммасига иқтисодий ислоҳотни турмушга тадбиқ этиш учун курашувчиларнинг олдинги сафида бўлиш каби юксак мажбурият тушди. Бу коллектив республикада биринчилардан бўлиб КПСС Марказий Комитетининг сентябрь Пленуми қарорларини амалга ошириш борасида намуна кўрсатдилар.

Бу ердаги ижодий ишловчи бригадалар кўпгина қимматли таклифларни жорий этмоқдалар. Мана шулардан айримлари.

Тошкент товар станциясида йўлни қисқартириш ва вақтдан тежамли фойдаланиш мақсадида контейнер участкасида автомашиналар турадиган жой тайёрланди. Гидравлик тормозларни ишга солиш, тормоз системаларини текшириш, радиаторларни ремонт қилиш юзасидан турли стендлар тайёрланди. Тормозни ишга солиш механизациялаштирилди ва суръатни тўрт марта тезлаштириш эвазига иш вақти қисқартирилди.

Шунингдек, иссиқлик трассаси монтаж қилинмоқда. Бу автомашинларни қиш шароитида иссиқ сув билан ювиш ва мойни иситиб қуйиш имкониятини беради. Бундан ташқари, ишчиларнинг санитария-маиший шароитлари яхшиланади, иш жойлари иситилади. Рационализаторларнинг куч-ғайрати билан автомашиналар деталларини ремонт қилиш вақтида иссиқ сув билан ювиш машинаси ўрнатилмоқда.

Аккумуляторларни ремонт қилиш процесси ҳам уч баравар қисқартирилди. Бунда сифатга путур етмади. Натижада ремонт-механика заводлари хизматидан фойдаланишга барҳам берилди.

Коллектив 1966 йил февралидан буён янгича ислоҳот асосида ишламоқда. Бунинг натижасида шу ўтган давр ичида уч минг сўмлик қўшимча даромад олинди. Тўрт миллион тонна километр қўшимча йўл босилди ёки ўтган йилдагига нисбатан йигирма процент кўп йўл босилди. Бундан ишчи ва хизматчилар ҳам, рационализаторлар ҳам манфаатдор бўлдилар. Илғор машина ҳайдовчилардан Ю. Исмоилов, С. Сукачов, Н. Масехин, Е. Гусев, аккумуляторчилардан В. Семиги, электрик Я. Журавлёв, токарь Ц. Баранчугов, слесарь А. Юровский ва бошқалар ўз рационализаторлик таклифлари билан техника прогрессига муносиб ҳисса қўшдилар. Автоколонна раҳбарлиги, партия ташкилоти ишлаб чиқариш эстетикасига катта эътибор бермоқда. Зилзила бўлиб ўтгач, коммунистлар автоколонна ходимларига ёрдам кўрсатиш юзасидан комиссия туздилар. Бошпанасиз қолганларга қурилиш материаллари ва маблағлар билан ёрдам кўрсатилди.

Коллектив ўртасида социалистик мусобақа қизғин давом этмоқда. Ҳозир Г. Жуков бошлиқ автоотряд олдинда бормоқда. Кишилар янгича шароитда ишлаб, унинг афзалликларини аён ҳис этмоқдалар. Ҳар бир киши план тақдири учун, технологияни янада яхшилаш учун тинмай курашади. Эришилаётган муваффақиятлар хизматчиларнинг ўз меҳнатларидан моддий манфаатдорликларини таъминламоқда.

Бу корхонанинг тажрибаларини ўрганиш учун Наманган, Олмаота ва бошқа шаҳарлардаги автохўжалик коллективлари келмоқдалар. Корхона мусобақанинг олдинги сафида бормоқда.

Л. ТРАВИН.

БУНЁДКОРЛАР

Студентлар шаҳарчаси томон кетаверишдаги катта йўлнинг чап қанотида беш қаватли бино салобат тўкиб турибди. Бино пештоқига «Социалистик мажбуриятимизни 6 ноябрга бажарамиз,» — деб ёзиб қўйилган.

Бу бино бунёдкорлари, 16 чоғлик аҳил бригада ўз аҳдларига яраша меҳнат қилаётирлар.

...Бундан ўн ярим ой муқаддам «Главташкентстрой»га қарашли қурилиш тресте 7-бошқармасининг Иван Турченко бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси ва Афанас Иконом бошлиқ комплекс бригадасининг 56 нафар ишчиси биринчи куб метр бетонни шу бинонинг пойдеворига ёткизган эдилар. Ғишт қўйиш бошлангандан кейин бригадалар шундай шижоат кўрсатиб ишладиларки, ойлик планлар доим 170-180 процентга етказиб бажарилди.

Ниҳоят бригадалар, бино қурилишини муддатидан бир ой илгари шараф билан адо этдилар ва уни 29-қурилиш бошқармаси пардозловчиларига топширдилар. Бу ишда бир кунда 4 кубометрдан ошириб ғишт терган Бахтиёр Ортиқов, Юсуф Расулов, Аброр Абдуллаев, Содиқ Абулқосимов, Қобил Олимжонов, Абдулла Ҳожимаҳмудов ва бошқаларнинг муносиб ҳиссалари бор.

Ҳамма ёқда меҳнат қайнайди. Майдонни текислаётган бульдозерларнинг, сувоқчиларга қоришма тайёрлаб бераётган насосларнинг, ёғоч тилаётган электр арраларнинг бетиним ғувуллашлари яратувчилик симфониясини эслатиб турибди.

Қаватларда бажарилаётган ишлар айниқса кишини қувонтиради. И. Гарифуллина бригадир бўлган пардозчиларнинг қўли қўлига тегмайди. Ҳар бир хонага қалб ҳароратини, билим-тажрибаларини сингдиряптилар. Айниқса, Д. Галиулина, Лидия Ермакова, Малоҳат Мирҳамидова, Васила Ҳакимжонова, Дилором Носироваларнинг деворларга, шипларга бераётган сайқаллари таҳсинга лойиқ.

Яхши қоқилган пол, тўғри ўрнатилган эшик хонага ўзгача ҳусн бахш этади.

Шокир Сайфиддинов бошлиқ дурадгорлар бригадаси меҳнатсевар коллектив саналади. Шунинг учун бўлса керак, 29-қурилиш бошқармаси пардозловчилари ўртасида биринчиликни иш ҳажми бўйича ҳам, сифати бўйича ҳам улар эгаллаб келишмоқда.

Бундай халқ иши учун жонкуяр ишчиларни ҳар бир бригадада учратиш мумкин. Яна бир неча кундан сўнг «Узгоспроект» институти ходимларининг 100 оиласи бу уйларга кўчиб киради. Шунинг учун ҳам лафзи ҳалол пардозловчилар бу оилаларнинг Октябрь байрамини янги уйларда ўтказишлари учун меҳнат фронтида тиним билмай жавлон уряптилар.

ИНСОН ОДОБИ БИЛАН...

ГАЗЕТАМИЗНИНГ 19 ОКТЯБРЬ СОНИДА «ИНСОН ОДОБИ БИЛАН...» ТЕМАСИДА МУНОЗАРА ОЧГАН ЭДИК. ШУ КУНЛАРДА РЕДАКЦИЯМИЗГА КЎПЛАБ ХАТЛАР КЕЛЯПТИ. «КЕЛИНГ, БИРГА ЎЙЛАШАЙЛИК» МАҚОЛАСИ ЮЗАСИДАН КЎПЧИЛИК ЎЗ ФИКРИНИ БАЁН ҚИЛЯПТИ. ҚУЙИДАГИ САҲИФАДА ШУ ХАТЛАРНИНГ АЙРИМЛАРИ БИЛАН ТАНИШАСИЗ. БИЗ АХЛОҚ ВА ОДОБ ТЕМАСИДАГИ БУ МУНОЗАРАНИ МУНТАЗАМ ДАВОМ ЭТТИРМОҚЧИМИЗ. ҲУРМАТЛИ ГАЗЕТХОН, СИЗ ҲАМ ЎЗ АТРОФИНГИЗДАГИ ЭНГ ЯХШИ ОДАМЛАР ҲАҚИДА ВА АКСИНЧА ЖАМИЯТИМИЗ ҲУСНИГА ДОҒ ТУШИРАЁТГАН, ОДОБДАН БЕГОНА БАЪЗИ КИШИЛАР ТЎҒРИСИДА КЎНГЛИНГИЗГА ТУГИБ ЮРГАН ГАПЛАРИНГИЗНИ АЙТСАНГИЗ. ХАТЛАРИНГИЗНИ КУТАМИЗ.

У Я Т

Абдулла ҚАҲҲОР

Уят фақат инсонга хос туйғудир. Ҳайвон уят пайдо қилолмагани учун инсонга яқинлашолмайди, лекин инсон уятини йўқотиб ҳайвонга яқинлашиб қолиши мумкин.

Оёғи ёки тили билан гандираклаб юрган мастга, қўлга тушиб ёки қўлга тушишдан қўрқиб эс-ҳушини йўқотган ўғрига, ҳийла-найранги фош бўлиб безрайиб турган товламачига, дуч келган аёлга эшак тили билан «муҳаббат» изҳор қилган махлуққа разм солинг, буларнинг қайси бири ва нимаси ҳайвондан ортиқ? Тил-жағи дейсизми?

Шоирдан эшитинг:

Қачон одам қаторига санарлар,
Бор ўлган бирла эчкунинг сақоли...

Буларнинг тил-жағи эчкининг соқолидай гап — одамлик нишонаси эмас.

Бир донишманд уятни «Виждоннинг сиртқи кўриниши» депти. Демак уятсизлик билан беадаблик, беадаблик билан ахлоқсизлик, ахлоқсизлик билан жинояткорлик орасида қалин девор йўқ, буларнинг ҳар бири виждонсизликнинг турли босқичидир. Модомики шундоқ экан, уятни жамиятимизни бало-қазодан сақлайдиган буюк посбон дейиш мумкин.

Ёв қальани олмоқчи бўлса, ҳужумни посбонни босишдан бошлайди. Посбонни қўлга олиш қальага рахна солиш демакдир.

Жамиятимизга ёв от солдирмоқчи, шу мақсадда пиёнисталар, фосиқлар, ўғрилар, товламачилар, порахўрлар, амалпарастлар, безорилар ва бошқа чиқит одамлар қўли билан улуғ посбонимизга ҳамла қилаётипти. Бу хилдаги одамлар кўп эмас, лекин бутун бир йиғиннинг кайфини бузиш учун битта уятсиз кифоя, шунинг учун булар кўп кўринади; булар жамиятимизга даҳшат соладиган куч эмас, лекин нияти даҳшатли: жамиятимизнинг улуғ посбони бўлмиш уятнинг оёқ-қўлини боғлаб, четга сурмакчи, шу билан жамиятимиз қальасига рахна солмоқчи.

Бу ҳол, турган гап, партия ва ҳукуматимизни, бутун жамоатчиликни ташвишга солмай қололмайди.

Биз одоб учун кураш олиб борар эканмиз, бу йўлда кўрадиган чораларимиз, жорий қиладиган тадбирларимиз биринчи навбатда улуғ посбонимиз бўлмиш уятни душман ҳамласидан мудофаа қилишга қаратилиши зарур.

Одобсизлик тараққий топиб етиб борадиган жойи «жиноят» деган нарса айтмоққа осон, унинг замирида барбод этилган саломатлик, номус, ноҳақ тўкилган қон, ҳовуч-ҳовуч кўз ёши ётади. Биладиган одамларнинг айтишига қараганда ҳозир содир бўлаётган жиноятларнинг саксон проценти ичкилик орқасида содир бўляпти. Модомики шундоқ экан, нима учун автобусга ялонғоч чиқиш, дастурхон устида рўмолчага бурун қоқиш беадабчилиг-у, одам гавжум жойларга ичкилик ичиб бориш, одамларнинг кўзига жирканч бир алпозда кўриниш беадабчилик эмас? Нима учун арақхўр маст ҳолда милицияга кўринишдан ҳайиқади, ҳушёрхонага тушишдан қўрқади-ю, уят деган нарсани хаёлига ҳам келтирмайди? Ичкилик ичиш қачондан бери, нима учун айб бўлмай қолди?

Биз кўпинча «Ёшларимизнинг тарбияси бузилаётипти» — деймиз, ҳолбуки бузуқ тарбия осмондан тушаётгани йўқ; ўтмиш қолдиғи тўғрисида гапирамиз, ҳолбуки ҳеч қанақа ўтмиш қолдиғи маълум шарт-шароит бўлмаса давом этолмайди. Инқилобдан бурун ўзбекларнинг жирканч одатлари ҳам бор эди, шароит ўзгариши билан бу одатлардан номнишон қолмади. Биз кўпинча айбни ёшларга, ўтмишга тўнкаймиз-у, беадабчилик, ахлоқсизлик, жинояткорликка йўлланма берадиган ичкиликни пропаганда қилувчи, туриш-турмуши билан «Ичкилик ичиш айб эмас» деб турган одамларни кўриб кўрмагандай бўламиз.

Ҳар маҳаллада бўлмаганда ҳам ўн маҳаллада, ҳар бир корхона ёки маҳкамада бўлмаган тақдирда ҳам ўнтасида битта ошкора арақхўр топилади. Бу одамлар «ўз пулига ичгани», «жамоат тартибини бузмагани» (бола-чақасини қийратгани тартибсизликка кирмайди), «планни бажариб тургани» учун ҳечкимдан таъна-дашном эшитмайди, ичкиликнинг пропагандисти, яъни уятнинг заволи бўлиб юраберади.

Академик Юнус Ражабий ва шоир Ҳабибийлар ёзган мақолада айтилганидек, тўйларда «Катталар «мен сенга айтсам» га еткунча ичишади, оёқлари остида шиша йиғиштириб юрган болаларга парво ҳам қилишмайди». Бугина эмас, ўша катталар орасидаги энг ҳурматли одамлар ёшларга тилак тилаган бўлиб қадаҳ кўтаришади, ҳаммани ичишга, «оқ ичишга» ундашади, шу билан ҳовлини, томларни тутиб кетган болаларнинг кўз ўнгида ичкиликка обрў туғдириб беришади. Модомики шундоқ экан, меҳмонлар тарқалгандан кейин столга бемалол ўтириб, шишаларнинг юқини ичаётган болаларга қайси тил билан «Ичкилик ичиш уят» деб бўлади?

Бошқа ҳамма одобсизликлар, ахлоқсизликлар, жиноятлар тўғрисида ҳам шуни айтиш мумкин.

«Муҳаббат» деган олижаноб туйғунинг бошига не балоларни келтирган фосиқ — ахлоқсиз ўз коллективида фош бўлиб, дакки еганидан кейин ҳам бош кўтариб юраверади, ҳечкимдан уялмайди; иложини топса ёшларга ваъз-насиҳат қилиш, мажлисларда кариллаш билан юзидаги шалтоқни артмоқчи, шу билан уятнинг оғзига пахта тиқмоқчи бўлади. Муҳит шунга йўл қўяди.

Порахўр, ўғри қўлга тушса қамоқ муддатини битирганидан кейин «қутулиб чиққан» ҳисобланади, ҳолбуки эл кўзида энди қўлга тушган, бир умр бошини кўтариб одамларнинг юзига қаролмайдиган, озодлик унинг учун турмадан даҳшатлироқ бўлиши керак. Муҳит шундоқ қилмайди.

Шундай қилиб биз одобсизлик, ахлоқсизлик, хилма-хил жиноятларга қарши курашда жамиятимизнинг улуғ посбони уятни душман ҳамласидан ҳимоя қилиш ишига жуда катта эътибор қилишимиз керак.

Уят энг шафқатсиз қонундан ҳам кучлироқ, қудратлироқдир. Қонун фақат кўзи тушган, шубҳа пайдо қилганидагина жиноятчининг қўлини ушлайди, йўлини тўсади. Уят эса ҳамиша одобсиз, ахлоқсиз жиноятчининг тепасида туриб, ножўя иш қилиш учун қўл кўтаргани қўймайди. Ҳар қандай қонунга ҳам чап бериш мумкин, лекин уятга чап бериб бўлмайди, чунки қонун одамдан ташқарида, уят эса одамнинг кўксида бўлади.

БОШИМ ОСМОНГА ЕТДИ

Уйимиз Чилонзор массивининг 8-кварталида. Иш жойим Киров районининг «Победа» парки ёнида. Иккита ёш болам бор. Фазилатим уч ёшда. Муроджоним эса, энди бир ярим ёшга борди. Иккови ҳам яслида. Яслилари кварталимиз охирида бўлиб, унга пиёда юриб бориш керак. Ўзингизга маълум, ҳозир ҳар бир кўчада қурилиш. Бизнинг кўчамизда ҳам худди шундай. Йўллар нотекис, баланд-пастлик. Муроджонни кўтариб оламан. Фазилат эса, ўзи юриши керак. Йўл ноқулай эмасми, юришга анча қийналади.

Ишга эса, ўз вақтида етиб боришим керак. Шу бугун яслига кетаётганимизда Фазилат юролмай ҳархаша қилаётган эди. Олдимиздан мактаб ўқувчилари чиқиб қолишди. Улар дарҳол биз томонга кела бошлашди. Бўйнида галстуги ҳилпираб турган бир қиз Фазилатни даст кўтариб олди ва яслигача олиб бориб қўйди.

Шундай севиндимки, бошим осмонга етди. Азбаройи қувонганимдан исмини ҳам сўрай олмабман. Бизни манзилга етказдию, ўзи ҳам чолқиллаганича кетиб қолди. У ҳам мактабига шошилаётган эди чамамда. Қани энди ҳамма ёшлар ҳам шундай одобли бўлишса, одам муҳтож пайтида ёрдамга қўл чўзишса.

Ш. МУҲАММАДАЛИЕВА.

КЎПЧИЛИК МАСЛАҲАТЛАШИБ...

Газета ўз саҳифасида одоб, ахлоққа оид материаллар босаётганидан ниҳоятда мамнун бўлдик. Мен ҳам бир воқеани гапириб бермоқчиман.

Маош пулини олиш учун навбат кутиб қатор турибмиз. Ўн тўрт, ўн беш ёшларга борган хаёлчан, вазмин табиатли бир бола бизга нотаниш эди. Ҳаммамизнинг эътиборимизни тортди. Мана ниҳоят унга навбат келди. Цех бошлиғи Борис Николаевич унга тик қаради.

— С. Собитов учун,— деди йигитча.

Масала аён эди. Аввалига қизиқсиниб болага тикилиб турган бўлсак, энди ачиниб қараётган эдик унга. Собитов Тошкент гўшт комбинатининг тугма цехида мастер бўлиб, ўн беш йилдан бери ишлайди. Ўзи Улуғ Ватан урушининг инвалиди. Бир оёғи протез. Нима бўлди-ю, ичкиликка берилиб кетди. Цехидаги ишчиларни менсимай бошлади. Хушёрхонада ҳам дам-бадам меҳмон бўлиб турадиган бўлди. Цехдагилар бунга бефарқ қарашмади, албатта. Йиғилиш ўтказиб, унинг ахлоқини муҳокамага қўйишди.

— Хўп, иккинчи ичмайман, энди бу ишни қилмайман, —деб жавоб берарди у.

Лекин ваъдаси узоққа чўзилмас, яна ўн-ўн беш кундан сўнг ича бошлар эди. Ҳатто ишчилар уни ишдан бўшатишни ҳам талаб қилишди. Лекин комбинат касаба союз комитетининг раиси Нажим Шотиллаев унинг ёнини олди:

— Бўшатиб юборган билан қаерга боради? Ўзи инвалид бўлса. Бизда шунча йилдан бери ишлаб келяпти. Қандай ишлаганини, қандай одамлигини яхши биламиз. Энди қандай бўлмасин ҳаммамиз бир ёқадан бош чиқариб, уни тарбиялашимиз керак.

Бу таклиф директорга маъқул бўлди. Шундан сўнг Собитов ишлаган цехда яна йиғилиш ўтказилди. Мажлисда бундан кейин маошини ўзига бермасликка қарор қилишди.

Энди Собитов ишга ўз вақтида, кечикмасдан, ичмасдан келади.

Ватан урушида бугунги бахт-саодат учун курашиб, ашаддий жангларда қатнашган ажойиб бир одам ичкилик дастидан шундай қўйга тушиб юрса... Ҳатто ўзи ишлаган ойлик пулини ўз қўли билан ололмаса.

Ҳ. СОДИҚОВ,
Д. ҚОДИРОВА.

ОДАМИЙ ЭРСАНГ ДЕМАГИЛ ОДАМИЙ,
АНИКИМ, ЙЎҚ ХАЛҚ ҒАМИДИН ҒАМИ.

Буюк сиймонинг бу каби доно ҳикматлари асрлар оша авлоддан-авлодга кўчиб жаранглайверади. Неча-неча насллар ахлоқу-одоб, илму-ҳикмат чашмасининг зилол томчиларидан баҳра олаверадилар.

Ҳамон ёдимда

10-шаҳар шифохонасида даволанаётган эдим. Борлиқ аллақачон тун пардасига бурканган. Ёмғир ёғмоқда. Биз бир неча ўртоқ телевизорда берилаётган эшиттиришларни кўриб ўтирибмиз. Шу пайт коридорда оёқ товуши эшитилди. Қарадим. Ўрта бўйли, қорачадан келган йигит бир чолни бошлаб келди.

— Даволанаётган қариндошимни кўргани келаётгандим. Тошкент шаҳри азим экан денг, адашиб қолдим, ҳалиги йигитга табассум билан қараб-қараб сўзлай кетди ота,— мана бу ўғлим, барака топгур, алла қаерлардан мени бошлаб келди. Раҳмат, ўғлим! Тоза овора бўлдингиз. Ишларингиз ҳам қолиб кетди.

Йигит ёмғирда ивиб кетган бўлса ҳам ҳеч нарса бўлмагандек индамай турарди.

— Хўп, хайр ота, қидирган жойингиз мана шу ер. Мен кетдим, — дея йигит чолга таъзим қилди.

Мен йигитга:

— Ўғлим, қаерда ўқийсиз, исми-фамилиянгизни айтсангиз газетага ёзсам,— дедим.

— Йўғ-э!— деди у ийманиб,— газетага мақтарлик ҳеч иш қилганим йўқ.

У ҳаммамиз билан самимий хайрлашиб, ташқарига йўл олди.

Бу воқеага бир неча ой бўлди. Аммо одобли йигитнинг нурли чеҳраси ҳамон кўз ўнгимда.

Иброҳим АҲМЕДОВ,
Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артист.

Қуш уясида кўрганини қилади

Саидмаъруф Тоҳировларнинг болалари кўчада юрсину, сиз томоша қилинг. Қачон қараманг озода юришади. Вақтларини бекорга ўтказишмайди. Кечагина 7-синфда ўқийдиган Акбари кўчада ўтиб кетаётган кексанинг қўлидаги юкини олиб, кўтаришиб кетди. Шунақа болаларимиз бори бизни хурсанд қилмайдими? Шу маҳалла боласи бизнинг болаларимиз-да, ахир.

Оиласи барака топсин. Ота ҳам, она ҳам жуда меҳнаткаш одам. Қуш ҳам уясида нимани кўрса, шуни қилади. Булар ҳам шундай. Аравакашнинг боласи инженер бўлибди, деса, биров ишонармиди аввалари. Ҳеч ҳам ишонмасди.

Ҳозир-чи, мана шу аравакашнинг катта ўғли Саидали трестда инженер Носири армиядан келиб, институтга ўқишга кирди. Маҳмуди техникумда ўқийди. Акбари 7-синфда, Фарҳоди 4-синфда, Саидмаъмур биринчи синфда. Болалар бири-биридан баодоб, ширинсухан, хушмуомала. Ўқишлари ҳам жуда яхши. Қаерда бўлишмасин, ота-оналарига раҳмат ёғдиришади, барака топкурлар.

Бундай болаларга берган таълимингга мингдан-минг рози бўласан одам.

М. ОСИМОВ,
1-мактабнинг илмий мудири.

КАТТАЛАРГА ҲУРМАТ, КИЧИКЛАРГА ШАФҚАТНИНГ ЎЗИ КИФОЯ ЭМАС

Ўтган йили тугаган студентлик ҳаётимдан шу воқеа ҳануз эсимда: курсимизда Нуриддин деган студент бор эди. У 1-курсда дадиллиги, шўхлиги билан тез танилди. Ҳатто, институт газетасида шеърлари чиқиб турарди. Курс унга ишониб, факультет комсомол бюросига академсекторликка сайлади. Лекин Нуриддин бундай ишончни оқлай олмади. Курсдошларига қўрс муомала қиладиган, қизларга эса, суюқ гаплар ташлайдиган бўлди. Дарсларни тез-тез ташлаб кетадиган, ўтирганида ҳам нима биландир ўзини «кўрсатадиган» бўлди. Бир куни чет эл адабиётидан Дон Жуан образини ўтаётгандик. Юздан ортиқ йигит-қиз лекцияни бош кўтармай ёзар эканмиз, бирдан Нуриддин овозини баралла қўйиб:

— Роса даврини сурган экан-да, Дон Жуан! — деб қолди.

Берилиб лекция ўқиётган домланинг ранги ўчиб, гапи оғзида қолди. Қизлар бошини столга қуйи эгишди. Нуриддининг бир-иккита мухлис — ҳамфикрлари ҳингиллаб кулишди. У бир оғиз одобсиз луқмаси билан кекса домланинг, бутун аудиториянинг дилини сиёҳ қилганди..

Аммо, у институт клубининг мудири бўлгач, дарсларга яна ҳам кам қатнашадиган, ичиб келадиган бўлди. Носир, Жабборга ўхшаган бир-икки субутсизни ўзига шерик қилиб олганди. Биз, ҳамкурс дўстлари унга бир неча марта нотўғри йўлидан қайтишни маслаҳат бердик, комсомол бюросида ҳайфсан эълон қилдик. Бироқ булар унга кор қилмади. холис маслаҳатларимизни қадрламади.

Декан ва мен бир кун (мен факультет комсомол ташкилотининг секретари эдим) институт клубининг калитини топиб, уни очсак, улар бир бурчакда чақчақлашиб ўтиришар, ароқ шишаси полда думалаб ётарди. Деканимизнинг аччиқ, тўғри гапларига:

— Қўлингиздан келганини қилмайсизми! Зўр бўлса институтдан ҳайдарсиз! — деди. Биз уни яна бюро муҳокамасига қўйдик, лекин у бюрога ҳам келмади. Нуриддин бюро ва студентлар талаби билан институтнинг 3-курсидан ҳайдалди. Ўзгалар қадрига етмайдиган, кибр-ҳавога берилганларнинг албатта, ҳеч қаерда қадри йўқ!

Мен яна шуни қўшимча қилмоқчиман. Айрим ёши улуғ кишиларга, домлаларга салом берсанг, гапингни эшитмаган, ўзингни кўрмагандек ёнингдан ўтиб кетаверишади. Киши нақадар изза бўлади! Начора, одобдан бўлмаса-да, бундай кишиларга икки-уч марта изза бўлганингдан кейин салом бермай қўя қоласан.

Н. БОЙМАТОВ,
студент.

ОДОБ АЗИЗ

Ҳурматли редакция! Газетангизнинг 19 октябрь сонидаги одоб ҳақида отахонларимизнинг қимматли мулоҳазаларини ўқиб. ғоят хурсанд бўлдим. Дуру-гавҳар фикрлар. Айрим енгил-елпи фикр юритувчи ота-оналарнинг таъналарига барҳам бериш вақти келди.

Мен ҳам ўн фарзанднинг отаси сифатида отахонларимиз Юнус Ражабий ва Ҳабибийнинг фикрларига қўшиламан. Фарзанд шундай бир меваки, уни аччиқ қилиб тарбиялаш ҳам, ширин қилиб тарбиялаш ҳам — боғбон бўлмиш ота-онага боғлиқ. Иккинчи боғбон — муаллимлар — ҳеч қачан фарзандларимизга ёмонликни раво кўрмайди. Қайси ўқитувчи врач ёки инженер бўлиб етишган шогирди билан фахрланмайди. Қайси ота-она фарзандини вояга етказган педагогдан миннатдор бўлмайди.

Лекин бола тарбияси асосан бизга, ҳамиша фарзандларимизни ўз итоатимизда тутиши лозим бўлган кишиларга боғлиқ. «Ўқитувчиси бекор айтибди, «ёмон тарбия берган мактаб», деган туҳматомиз фикрларни онгимиздан чиқариб ташлашимиз лозим.

Шу ерда бир мисол келтирмоқчиман. Мен танийдиган бир ота бор. У ўз фарзандини итоатига ола олмади. Ўзини ҳам, фарзандларини ҳам ҳурмат қилмади. Боласи номаъқул иш қилиб қўйганда «сен одам бўлмайсан, сендан умидим йўқ» каби сўзларни бетига шартта айта берди. Фарзанд вояга етгач иссиқ ўрни — она бағрини ташлаб чиқиб кетди. Шундай бўлдики, мен шаҳарга бориб ишлайман, деган баҳона билан чиқиб кетди, она уйига қайтиб бормади ҳам, ота-она. ҳоли нима кечяпти, демади ҳам. Бунинг устига ота-онадан бемаслаҳат уйланиб ҳам олди. Ана оқибат.

Қани ота-она ҳурмати? Қани улар қилган орзуларнинг амалга ошиши? Ҳаммаси барбод бўлди. Бунга энг аввало ота-она сабабчи. Ниҳолни ўз вақтида тарбиялай олмади. «Бўладиган бола бошидан маълум» қабилида иш тутди. Ноқобил фарзанд учун эса худди ана шу керак эди. Ота-она маломатидан «озод» бўлиш учун чиқди-кетди.

Тўғри, ота-она оқ сут бериб боққанда, едириб-ичирганда, кийинтирганда фақат яхши ниятни кўзлайди. Лекин, яхши ниятнинг ўзигина камлик қилар экан.

Максим Горький айтгандай, фарзандларимизга «сен юрган йўллардан фақат гул унсин, ўғлим» деб ўргатишимиз, тинмай, эринмай тарбиялашимиз лозим. Ана шундагина эзгу орзуларимиз рўёбга чиқади.

Шуни ҳам айтиш керакки, ҳар бир ота-она қўшнимнинг боласи — менинг болам, деб фикр юритиши лозим. Шунда ўз фарзандингизни ҳам, қўшнингизни ҳам тарбиялаган бўласиз. Акс ҳолда қўшнининг ёмон боласидаги асорат ўз фарзандимизга ҳам уриши муқаррар.

Бола азиз, боладан одоб азиз, деб беҳуда айтишмаган.

А. КОМИЛОВ.

СИРТИ ЯЛТИРОҚ

Яқинда дўстим Каримжон билан Ҳадрага бориб, суратга тушмоқчи бўлдик. Чойхона ёнидаги фотография хонасига кирдик. У ерда одамлар анча гавжум эди. Бироз навбат кутиб туришга тўғри келди.

Ичкари хонадан яхшигина кийинган тўрт қиз чиқишди. Суратга тушган қизлар трамвай остановкасига шошилиб одимлашди. Шу пайт навбат кутиб турган йигитлардан сурнай поча шим кийган, сочлари ҳурпайган икки олифта қизларга бўлар-бўлмас гап отиб, бир нималар деб кула бошлашди.

— Ҳой қўзидан, шошмай туринг, бирга кетамиз.. Бизни ҳам ўзингиз билан олиб кетинг Воха-хаха!

— Нима қиласизлар тегишиб. Ўз ҳолларига қўйсангиз бўлмайдими, қизларни? — деди шу ерда турганлардан бири йигитларга.

— Сизнинг нима ишингиз бор? — норози бўлишди улар.

Сирти ялтироғу, ичи қалтироқ, маданиятсиз, тарбия кўрмаган бу йигитлар беўхшов қилиқлари билан шу ерда турган ҳамма одамни ранжитишди.

А. ТОШПЎЛАТОВ.

МОСКВА. Давлат тарихий музейида Москвада немис фашистларининг тор-мор этилганлигининг 25 йиллигига бағишланган кўргазма очилди.

СУРАТДА: томошабинлар кўргазма залида.

Э. Евзерихин фотоси, (ТАСС).

Барака топинглар

Яқинда кўчада кетаётсам бир ерда одамлар тўпланиб туришибди. Нима гап экан, деб бориб қарадим. Ўртада ёши етмишлардан ошган, икки кўзи ожиз нуроний бир чол, бир кампир ва олти яшар қизча турибди. Улар Андижон областининг Учқўрғон районидан республика кўрлар жамиятига чолни даволаш учун келишаётган экан. Лекин кўрлар жамиятининг қаерга жойлашганини билолмай қидириб юришган экан. Булар орасида дўстим Мухторжон ҳам бор эди. У чоли-кампирнинг гапини эшитиб бўлган заҳоти,

— Юринглар, мен олиб бориб кўрсатиб қўяман,— деб бошлаб кетди.

Мен Мухторжонни яна кўрдим. Чол-кампир тил билишмас экан. «Жон ўғлим, энди буёғига ҳам бизнинг зоримизни айтиб, гаплашиб беринг» дейишибди. Мухторжон кексаларга ёрдам бергани кетаётганини ишхонасига айтгани келибди.

Хуллас, Мухторжон ўша куни кексаларнинг хожатини чиқарди. Кечқурун эса, уччовини ётоғимизга бошлаб келди. Сўнг биз уларни вокзалгача кузатиб қўйдик. Бечора кексаларнинг қувонганларини кўрсангиз.

— Барака топинглар, энди сиз ҳам менинг фарзандларимсиз. Боринглар Андижонга, уйимизнинг тўра Сизники! Қўлимиздан келганча меҳмон қиламиз,— дейди чол.

Отанинг, кампирнинг, қизчанинг севинчи бизга ҳам севинч бахш этди. Бировга яхшилик қилиш қандай яхши-я!

Раймжон ПИРНАЗОВ,
Халқ хўжалиги институти план-иқтисод факультетининг студенти.

УМИД ҒУНЧАЛАРИ

ДАРЕЛАР ИРМОҚЛАРДАН ҲОСИЛ БЎЛАДИ. ДАРЁНИ ИРМОҚСИЗ ТАСАВВУР ЭТИБ БЎЛМАГАНИДЕК, БУГУНГИ АДАБИЁТИМИЗ ВА САНЪАТИМИЗНИ ҲАМ ЁШЛАРСИЗ БИР БУТУН ТАРЗДА КЎЗ ОЛДИМИЗГА КЕЛТИРА ОЛМАЙМИЗ. АДАБИЁТИМИЗ ДАРГОҲИГА КУНДАН-КУНГА ЯНГИ ТАЛАНТЛАР КЕЛИБ ҚЎШИЛМОҚДА. БУГУНГИ САҲИФАМИЗНИ АНА ШУ УМИД ҒУНЧАЛАРИГА БАҒИШЛАЙМИЗ.

ОДАМЛАР

Манзил олис...
Мен ҳам йўловчи
Йўлда доим ҳамроҳ
одамлар.
Гоҳо койиб, бошим силовчи
Қувончимга шерик одамлар.
Яхшиликка ўрганиб ҳамон.
Мени олға бошлар одамлар
Интиламан, юксаклик томон
Меҳрибонлик қилар
одамлар.
Унутмайин инсонлик қарзин,
Ҳамдард бўлсам ҳар бир
одамга.
Орзум шуки: — яхшилик
рамзи, —
Бахт келтирса бутун оламга.
Кўз ёшларинг...
Худди жаладай.
Ғуборини ювар тўкилиб,
Тикиламан, беролмай
далда,
Тикиламан қалбим сўкилиб.
Кел йиғлама, ортиқ ўксима,
Ташвишингни, сўзлама
эркам.
Бошгинангни қўйгил
кўксимга
Севги сени йиғлатар экан...

Шавкат ТУРОБОВ,
Ипакчилик фабрикаси слесари.

ШАМОЛ ВА ЁШЛИК

Беқарор шамол сира тинмайди,
Нима излайди, ҳеч эринмайди.
Рассомга ўхшаб «расм» чизар гоҳ,
Ўзича чўлни бўлар ясатмоқ.
Гоҳо гувуллаб кўрсатар ўйин,
Уюм-уюм қум кўкда чанг қуюн!
Такрор ва такрор кўчирар бархан,
Тоғ-тоғ барханлар зумда ер
барҳам.
Шамол сингари ёшлик қудратли,
Чўл-саҳро кезар, аммо мақсадли;
Қалбда гўзаллик, зўр ақл бошда,
Қадами тегса гул унар тошда.
Чўлга тушибди ёшлик нигоҳи,
Шамол қум ташир, недир гуноҳи?!
Ёшлик чўл ичра чаман яратар
Шамол гул атрин сочса ярашар.

Султон Жабборов.

Пойтахтдаги 1-автокомбинатнинг такси шофёри Шукуржон Боқижонов. У автокомбинат қошидаги бадиий ҳаваскорлар тўгарагининг хушовоз ашулачиларидан ҳисобланади. Унинг репертуарида ўзбек совет композиторларининг ижоди, халқ қўшиқлари кенг ўрин олган.

СУРАТДА: Шукуржон Боқижонов ўзбек халқ қўшиқларидан ижро этяпти.

М. Нуриддинов фотоси.

Партиям

Сен билан Ватаним топди шараф-шон.
Сен билан порлоқдир бизнинг ҳар бир тонг
Сен билан барқ урар ҳур республикам
Сен билан кундан-кун турмушим кўркам.
Йўлингга сарф қилай аямай кучим.
Сенга хизмат қилмоқ муқаддас бурчим.

Турғун ХИДИРОВ.

Посбонлар

Бунчалар сокин тун, бунчалар кўркам,
Дилрабо бир қўшиқ айтгинг келади.
Бу менинг ўлкамдир, бу менинг ўлкам.
Севинчдан юрагим қаҳ-қаҳ кулади.
Агар бўлмасайди юрт посбонлари,
Бундай сокинлик ҳеч бўлмасди раво,
Улар қўриқчидир юрту элимга,
Шунингчун ёқимли бизга тонг ҳаво.
Улар меҳнатидан ўлкам сутдек оқ,
Эртанги кунимиз янада порлоқ.

Асат ФОЗИЛОВ,
ТошДУ студенти.

ДЕВОР

(ҲИКОЯ)

Онанинг икки ўғил бор. Она ўн йил бурун катта ўғлини уйлантирганди. Ўзи ўтирган уйини бўшатиб, келин туширган. Сўнг, ўғилларига ғишт қуйдириб йиғиб юрган тахталарини жамлаб, ҳовлининг нариги томонидан кунга қаратиб амаллаб бир хона, бир йўлакли уй қурди. Кичик ўғли ва чоли билан кўчиб чиқди. Кунлар тез ўтар экан. Хаш-паш дегунча суннати ҳам етилиб қолди. Она бисотини йиғиб ўтирган уйини бўшатиб келин туширди. Ўғлининг ҳушчақчақ ҳаётидан қувона-қувона унга ҳам чоғроқ уй қуриб олди. Уйчани каттароқ солмоқчи эди, кенжатойига қолар деб. Пул ўлгур етмади. Ўғилларидан ортармиди. Яхши кийиниб, яхши ейишаётган бўлишса. Телевизор, магнитафон, холодильник олишган. Оғайнилари олгандан кейин булар қараб туришармиди, ёш-да! Меҳмонларнинг келиши — кетиши бор. Уй қуп-қуруқ бўлса ҳам бўлмайди. Гилам, дорожка дегандек...

«Биз чоли-кампирларнинг йўриғи бошқа. Худога шукур, хирилдоқ бўлса ҳам приёмнигимиз бор», деб ўйларди ўзича. Суннат ўзига пишиқ чиқди. Йил ўтмасдан ўзи ўтирган уйни бузиб ўрнига бошқатдан данғиллама уй солиб олди. Уй олди ҳовлисини кенгайтириб бозорбоп экинлар экиб ҳосил олди. Сотди.

Олдинига у экин ва уй атрофини шунчаки шох-шабба билан ўраб қўйганди. Бир куни она, кенжатойни уйлантириш умидида, чолнинг пенсия пулини йиғиб сандиққа жойлаб турганди ўртанча ўғлининг пахсачилар билан уйига ўтганини кўриб қолди. Ўша куни шох-шаббалар йиғилиб, ер чопилиб лой қилинди. «Ойи пахса девор олдирмоқчиман. Кучук—мушуклар ўтавериб жонга тегди. Сиз томонингиздан туйнукча қолдираманда» — деб тушунтирди ўғил. Она бошидаги дока рўмолининг учини тишлаб, «Билганинг, болам» — деди, холос.

Уч пахса девор битди.

Бу кун она приёмникни буради-да, уй олдига — ботаётган қуёш нури тушиб турган текисроқ жойга бўйра солди. Ўтирди. Приёмник ҳириллайверганди. чоли ҳириллаши тўхтармикан деб тепасига «тап-тап» уриб кўрди. Бўлмагач чиқ этиб ўчирди. Ўғли томонидан келаётган приёмник овози ҳам бўлади. Бу Юнус Ражабий «Ушшоқ»ни яхши айтади-да. Ўғлига бунақа ашула ёқмасди. Ўчириб қўймаса бўлгани.

Шу вақт келини «ойи»лаб тешикдан чақириб қолди. Онага қуёш нури ёқаётган эди. Эринибгина келди. «Тешикчаям заб тешикча бўлибди-да ойи. Мошхўрда қилгандим, манг». Она келинининг қўлидан овқатни олди. Туйнукчадан ўғлининг қўлини ювaётгани, баланд нақшдор хонтахта устига гулли дастурхон ёзилгачлиги кўриниб турарди. Она, пахса деворни намлигида кириб текисланганида ерга тушиб пайрахадек қотган лой бўлакчаларини қарсиллатиб босиб, хиёл эгилиб, қадди букчайганича, битта-битта қадам босиб ўрнига келиб ўтирди. Бошидан рўмолини олиб ёзди. Косани қўйди. Чолини овқатга чақирмоқчи эди, томоғига нимадир тақалиб қолди. На бошини кўтаришга, ва на чолини чақиришга қўйди. Қоқ суяк тиззасига даҳанини қўйиб, бошини ҳам қилиб, муштдек бўлиб ўтираверди. Кўнгли ўксиди.

Чоли кампирининг кўнгли шу кунларда ўксиб-ўксиб туришини биларди. Юпатмоқчи бўлиб уриниб кўрди, бўлмади. Косада мошхўрда совиб қолаверди.

Аброр СОДИҚОВ.

Фарзандларимиз учун

ҚИЗИЛ МАЙДОНДА

Дадасин елкасига,
Ўтирволиб қизалоқ
Намойишдан ўтади,
Қўлида жажжи байроқ.
Қийқирар қиз, кулар
қиз,
Қувончига тор олам,
Хайкални кўриб дейди:
«Аналар Ленин бобом.
Урра,
Урра,
яшасин»
Баланд тутар байроғин.
Гўё кўргандай бўлди.
Хеч ўчмас бахт чироғин.

ОШ ПИШТИ

«Ошпаз» чорлашга
тушди:
«Ош пишди,
Ош пишди,
Кеб қолинг
Еб қолинг».
Болакайлар гувиллаб;
— Қани ошдан суз
тезроқ.
Ошпаз дер — шошма
ўртоқ.
Паловимиз жуда мўл,
Олдин, ювиб келгин
қўл.

АСАЛАРИ

Асалари,
Асалари,
Кимга нима,
Ясар ари.
Текинхўрга,
Захар ари,
Ғамхўрига
асал ари.

ҚИРРА ТОШ

Тошман, тошман, қиррам бор,
Тиғим худди пичоқдек.
Кўзингга қараб юргин,
Уйноқлама тойчоқдек.
Нима бўлса ўзингдан,
Фақат огоҳ қилдим
ман.

Ҳабиб РАҲМАТ.

Тонг

Қуёшнинг нурлари
Кўксига теккач,
Севинчдан қизарди
Уфқ юзлари.
Вафодор ошиқдан
Қилгандек хаё,
Юз-кўзин яширди
Само қизлари.

Куз

Куз. Кўкка лаб чўзган
Тоғлар ортидан,
Нозли пирпиради
Қуёш киприги;
Қуриди, япроқлар
Кўз ёши шу дам
Еллар-ла бошлашди
Ўйину кулги.

О. ТЎХТАНАЗАРОВ.

МАСАЛЛАР

ХЎРОЗНИНГ ИШҚИ

Хўроз меҳмон бўлиб борди бир жойга
Қараса Товуқхон ўхшайди ойга.
Шу тобда кўнглидан ўтказди Хуроз:
«Ишқимни мен изҳор этайчи бироз».
Бундан хабари йўқ Товуқхон чунон, —
Хўрозни ардоқлаб айлади меҳмон.
Иззат ёстиғига бош қўйган Хўроз.
Талтайиб, Товуққа айтиб кетди роз:
— Мен сени кўраман жонимдан ортиқ.
Истасанг умримни қиламан тортиқ...
«Меҳмон»нинг фикрини англаган мезбон,
Хийла-найрангини ишлатди шу он...
...Эшик бирданига тарақлаб кетди,
Хўрознинг ноласи фалакка етди.
Товуқ ҳам атайлаб зорини сочди.
Бориб холодильник эшигин очди,
Ва деди:
— Кутулмоқ учун, Хўрозбой,
Бу уйда йўқ асло бундан бошқа жой.
Холодильник ичига беркинган Хўроз —
Таёқдек музлади ва тугатди роз.

Абдумутал ТУРСУНОВ.

ДАРАХТ ВА ТИРГАК

...Дарахт у чоғлари ёш ниҳол эди...
Кунларнинг бирида ўзига деди:
Мен учун бор экан суянчиқ-тиргак...
Чуқур илдиз қўйиб ўсмоқ не керак...
Қатор ойлар, йиллар ўтиши ҳамон,
Ниҳол камол топди; камқувват, нимжон.
Бу ҳолни пайқаган миришкор боғбон,
Кучли тиргак қўйди. унга ўша он.
Бироқ бир кун каттиқ эсди-ю, шамол,
Дарахтни дам ўтмай айлади пайхон...

Кенжа ҲАМРОЕВ.

ОРЗУ

Салқин ёз тунининг
Мафтуни бўлиб,
Суқланиб қараймиз
Ҳар бир юлдузга.
Осмон сийнасидан
Улар ҳам кулиб,
Юз минг жилваланиб
Тикилар бизга.
Ҳаёт ишқи билан
Қалбимиз лим-лим,
Сўлим тун дилларга
Завқ бағишлайди.
«Олам мунча гўзал?»
Дея севгилим
Самодан кўз узмай
Савол ташлайди.
— Айтинг, олдингизми
Ҳеч хаёлга сиз
Бахтни юлдузлар-ла
Кўришни баҳам.
Дейман: — Ҳа, дилбарим
Келар бир кун, биз
Албатта, яшаймиз
Юлдузларда ҳам.

Файзи ШОҲИСМОИЛ.

Москва. Икки ҳафта давом этган энг яхши совет қўшиқлари биринчи Бутуниттифоқ конкурси тугади. Эстрада театрида конкурс ғолибларига мукофот ва дипломлар берилди.

Суратда: мукофот ва дипломлар топшириш пайти. Чапдан ўнгга конкурс ғолиблари шоира Инна Кошеже, композитор Аркадий Островский ва Венера Майсурадзе.

В. БУДАН фотоси, (ТАСС)

ОКЕАНДАН ШАБАДА

(ШУ НОМЛИ ТУРКУМДАН)

Мени бировларга ўхшатманг асло,
Бировга ўхшашдан қўрқаман чунон
Ҳар кимнинг умрида ўзгача маъно
Бировнинг умрини яшаган ёмон.

* * *

Таълим олмоқ бўлиб жўшқинлигидан
Денгиз соҳилига мен келган чоғим,
Тўлқинлар югуриб, кучиб илгимдан
Ажиб эркалик-ла ўпар оёғим,
Аста энгашаман, сўрайман «Не гап?»
Денгиз шивирлайди қулоқларимга:
«Қудратинг олдида бир қатра бўлгач,
Йиқилмайми инсон, оёқларингга»

* * *

Мен бўронда қолсам сени ўйлайман
Мен тўфонда қолсам сени ўйлайман.
Сўнгсиз сувда қолсам сени ўйлайман
Қоронғуда қолсам сени ўйлайман.
Чунки сен борсанки мен хаёт, борман
Йўқингда ўлмоққа катто тайёрман.
Сени билмаганни атайман ўлик
Номинг эса олдим — яхшилик.

— Мунча тўлғанасан айт-чи, океан,
Ўқ еган шер янглиғ нотинч ўкириб?
— Жанглар жароҳати қалбимда қолган
Даволаб бўлмагай бағримга кириб.
— Нега тўлқинларинг мунча ғазабнок
Ёқа йиртишади тошга бош уриб?
— Ғазабга тўлмаймми, ғарбимда шу чоқ
Янги жангнинг мудҳиш ўчоғин кўриб?
— Мунча жилмаясан азим океан
Меҳр билан ялаб юртим тупроғин.
— Менинг тинчлигимга сен қўриқчисан
Кувонайми сени кўргач чироғин!
Матрос дўстлигига қилма хиёнат
Қалбингга сақлама зарра ғараз, кир
Боболар нақлини эсда тут ҳар вақт:
— Кемага тушганнинг — дерлар — жони бир.
Кемани аллалаб турган океан
Матрос қалби каби гардсиз бепоён.
Дўстлигингга зарра ғараз бор экан,
Океан бағрига сиғмоғинг гумон.

Ҳабиб САЪДУЛЛА.

Она йўли

С. АНОРҚУЛОВ, М. НОРМАТОВ

(Бир парда, уч кўринишли драма)

ВЬЕТНАМ ХАЛҚИНИНГ МИЛЛИЙ—ОЗОДЛИК КУРАШИГА БАҒИШЛАНАДИ

Иштирок этувчилар:
Она — 45-50 ёшларда.
Деннис Морр — унинг ўғли; 18-19 ёшларда.
Дэвид Сеймэс:
Жеймс Жонсон:
Деннис Моррнинг мактабдош ўртоқлари,
Белли — 17 ёшли қиз.
Харбий.
Тюрьма қоровуллари
Воқеа шу кунларда АҚШда бўлиб ўтади.

Биринчи кўриниш

Шинамгина безатилган хона. Чап томонда ташқарига чиқадиган эшик. Ўнг томонда ошхона эшиги. Деразадан Нью-Йорк шаҳрининг кўп қаватли иморатлари кўриниб турибди. Деннис сочиққа артинган ҳолда хонага киради. У ўзида йўқ хурсанд. Ноз-неъматлар қўйилган столни кўздан кечиради, ошхона томон юзланади.

Деннис Морр — Ойи, ойижон!...
Она — Ҳозир, ўғлим! Какао олиб чиқаман.
Деннис Морр — Йўқ, бирга овқатланамиз.
Деннис онани қўярда-қўймай ошхонадан олиб чиқади. Онанинг қўлида икки стакан какао (Ўтирадилар).
Она — Мана ўғлим... Қани, ол!
(Улар овқатлана бошлашди).
Деннис Морр — Ойи мана, махсус ҳарбий курсни битирдим. Сўнг биласанми...
Она — Нима?
Деннис Морр — Узоқ Шарққа йўлланма олдик. Дэвид Сеймэс, Жеймс Жонсон учовимиз!
Она — Узоқ Шарққа?! Нима учун?!
Деннис Морр — Бизга, яъни Америка халқининг тинчлигига таҳдид солиб турган вьетнамликларга қарши жанг қилмоқ учун борамиз!...
Она — Вьетнам халқи бизнинг тинчимизни бузяптими?
Деннис Морр — Бўлмасам-чи, ойижон! Мана отам ҳам шу вьетнамликлар дастидан ўлиб кетди. Мен ўчини олишим керак!
Она — Отангни вьетнамликлар ўлдиргани йўқ. Ўзимизникилар ўлдиришди! Вьетнамликлар ўз юртига тажовуз қилаётган Америка солдатларини аяб турармиди?!
Деннис Морр — Отам бурчини ўтаган. Менинг олдимда ҳам жанг турибди. Қасос олиш, унвон турипди. Ё ўлим!..
Она — Сен тушинасанми. Бу газандалик-ку?! (Кўзига ёш олади).
Деннис Морр — Оналар! Оналар!! Кўз ёши қилишдан бошқани билмайди!
Она — Сен шундай деб ўйлайсанми?! Зояни, Шурани, Олегни, Любани, Матросовни тарбиялаган ҳам она-ку! Сен каллакесарни ўстирган ҳам она!!
Деннис Морр — Аҳир. сен коммунистларни тилга оляпсан! Бу жиноят-ку! Ойи, сен таъқиқланган адабиётларниям ўқийсан! Билиб қолишса, нима бўлади?!
Она — Бу китоблар сендан қўрқинчли эмас!
Деннис Морр — Бу нима деганинг, ойи!
Она — Сен Вьетнамга бормаслигинг керак!! Узоқ Шарққа бориб, бегуноҳ вьетнамликларга ўт очиб, жаҳон одамларининг қаҳри-ғазабига дучор бўлгандан кўра, тинчлик учун, инсоният эрки учун курашиб, халок бўлган бахт эмасми?!
Деннис Морр — Лекин менинг бу ерда қолишимга асло йўл қўйишмайди-ку!
Она — Бор! Боравер! Аммо берган сутимга рози эмасман!!!

Парда

Иккинчи кўриниш

Узун стол ноз-неъматлари билан безатилган. Ёшлар танца тушмоқда. Музика оёқламоқда. Шу вақт Деннис ошхона томонга қараб гапиради.
Деннис Морр — Ойижон!..
(Деннис ойисига: «Бир нарса де!» ишорасини қилади. Она кириб келади ва ёшларга мурожаат қилади).
Она — Хуш келибсизлар, меҳмонлар. Марҳамат, столга.
(Олдин қизлар. Кейин бошқалар ўтиради).
Деннис Морр — Қани, ойижон! Сўз сенга! (Она қадаҳ кўтариб, ҳаяжон билан гапиради).
Она — Қани, меҳмонлар, қадаҳларни кўтара олинглар-чи. Яхши. Бугунги ўтиришнинг боиси ҳаммангизга маълум. Эртага ўғлим Узоқ Шарққа кетяпти. Марҳамат, ичинглар!
Деннис Морр — Ҳа, мен эдим!
Жеймс Жонсон — Холажон, бизнинг сафаримизга муваффақият тилаб, бир-икки оғиз сўз айтинг, илтимос.
Она — Мен бор истак ва тилагимни ўғлимга батафсил айтганман. Энди уйдан эшитасизлар.
(Она кўз ёшини яшириш учун ошхонага чиқиб кетди...)
Деннис Морр — Яна кўз ёш!
Жеймс Жонсон — Нима гап ўзи?!
Деннис Морр—Онам биздан норози! Вьетнамга боришимизни истамайди у!
Жеймс Жонсон — Менинг онам ҳам шу фикрда. «Гуноҳсиз одамларни қириш учун борма, ўғлим», — деди.
Белли — Менинг онам ҳам бу урушдан ғазабда.
Ҳамма — Опаларимиз Вьетнамга қилинаётган босқинчиликни қораламоқда!
(Саҳнада чироқ аста-секин қоронғилашиб, прожектор фақат Деннис билан Беллининг юзини ёритиб туради).
Белли (Ўзича) — Жонгинам Деннис! Сен билан яна кўришамизми, йўқми? Балки охирги учрашувимиздир. Сен учун ҳамма нарсага тайёрман. Лекин Узоқ Шарққа... Вьетнам, уруш... Оқибати нима билан тугайди?!
Деннис Морр (Ўзича) — Мен жаллод?! Одамхўр?! Ҳали мен одам ўлдирганим йўқ-ку! Қандай қилиб жаллод бўламан... Шошма Деннис, ҳали одам ўлдирасан, бегуноҳ одамларнинг қонини тўкасан? Хўш, ўзинг-чи? Ўзинг нима бўласан? Онанг-чи! Белли-чи?...
(Шу вақт радиодан даҳшатли товушлар, бомба, реактив самолётлар ва Вьетнам озодлик армиясининг овози келади).
Овоз — Америка империалистларига ўлим! Йўқолсин империалистлар! Босқинчиларга қирон келсин! Вьетнамдан қўлингни торт! Яшасин озодлик ва мустақиллик учун адолатли кураш олиб бораётган қаҳрамон Вьетнам халқи!!!
(Саҳна ёришади. Кучли музика. Деннис Беллини қўйиб юбориб, ўзини ён томондаги креслога ташлайди. Ҳамма унинг атрофини ўраб олади).
Ҳамма — Нима бўлди сенга! Доктор чақирайликми?
Деннис Морр — Йўқ! (Деннис ҳаяжон билан гапиради) Американлик империалистларга ўлим! Хўш, империалист ким? Биласизми? Бу — сен, мен, ҳаммамиз!!! Босқинчиларга қирон келсин! Босқинчи ким? Бу ҳам биз!!! Тажовузкор, каллакесар, қонхўр!! Булар-чи! Булар ҳам бизлар!
Дэвид Сэймэс — Сен нималар деб валдираяпсан, ўзи?!
Жеймс Жонсон — Сени жин урдими? Бир зумда бу сўзларни қаердан ўйлаб топдинг?!
Деннис Морр — Ҳеч қаердан! Ўйлаб ҳам топганим йўқ! Мен Вьетнамга бориб келдим. Йўқ, борганим йўқ! Мен буларнинг ҳаммасини хаёл кўзгусида кўриб, қалбан ҳис этдим! Оғайнилар, сизлар ҳам бир ўйлаб кўринглар. Нега биз жаллод, қонхўр бўлишимиз керак? Инсониятга ажал уруғини сочиш учун туғилдикми онадан?! Мен Вьетнамга бормайман. Инсоният бахт-саодати, эрки, тинчлиги учун курашга бораман!
Дэвид Сеймэс — Унақа кураш қаерда?!
Деннис Морр — У кураш худди шу ерда, Америкада, агар истасанг худди мана шу хонада!
Жеймс Жонсон — Йўқ, биз сенинг айтганингни қилсак эртагаёқ ўлимга маҳкум бўламиз!
Деннис Морр— Бунга менинг ҳам ақлим етади!
Дэвид Сэймэс — Бекордан-бекорга ўлиб кетаверайликми? Сен шуни маслаҳат берасан, шундайми?
Деннис Морр — Бекордан-бекорга ўлмаймиз. Тинчлик, эрк учун курашда ўлиш — бехуда ўлим эмас! Хўш, сен ўз ҳузур-ҳаловатинг учун, юзлаб бегуноҳ одамларнинг қонини тўкмоқчимисан?!
Девид Сэймэс — Ахир, ҳукумат бизни ўқитди, қўлимизга қурол бериб қўйибди. Ахир, бизнинг ихтиёримиз ҳукумат қўлида!
Деннис Морр — Ҳа, ўқитди. Мана, қурол берди. Аммо бу қуролнинг ихтиёри сен билан менда. Мана, мен уни қаёққа қараб тепкисини боссам, шу ёққа қараб отилади. Тушундингларми?
Денис Сэймэс — Морр! Ахир, сенга нима бўлди?! Нега бир неча кун ичида ўзгариб қолдинг. Ахир, сен билан бизнинг орзуларимиз битта эди-ку? Вьетнамга бориш... Жасорат... Қаҳрамонлик! Юқори унвон! Бу қандай баланд парвоз сўзлар эди-я, эсингдами?
Дэвид Сэймэс — Фикрингни кўп ўзгартирдинг?
Деннис Морр — Онам! Оқ сут берган онам кўзимни очди. Мен бахтни ўйлаганча эмас экан. Мен бахтни одам ўлдиришда, бегуноҳ одамларни қиришда, тинч хонадонларни вайрон қилишда, деб билар эдим. Сен ҳам, у ҳам... ҳамма шундай деб билардик. Ахир, бизга шундай таълим берган эмасми мактаб?! [illegible] Она... бечора она! [illegible] Онам бошлаган йўлдан бораман! Она йўли оқ йўл! [illegible]
Жеймс Жонсон — Морр! Ахир, бу аҳмоқлик! [illegible] Ўлиб аҳмоқ эмасмиз!
Белли — Келинглар, доно оналар учун ичайлик! Она йўлидан юрган бола ҳеч қачон адашмайди!
(Уларнинг кўзларида умид учқунлари чақнайди),
парда

Учинчи кўриниш

Динс порти. Тюрма камераси. Биринчи планда узун коридор. Камерада учта америка солдати. Деннис Морр, Жеймс Жонсон, Дэвид Сэймслар алоҳида-алоҳида хонада ётишибди. Уларнинг оёқ-қўллари кишанланган. Кўзлари ғазаб ўтида ёнади. Камера олди панжара. Панжарада катта қулф! Ҳар бир камера олдида биттадан соқчи.
Деннис Морр — Эшит, эй бизнинг авлод!
Жеймс Жонсон — Ҳа, эшитинг, дўстлар!
Дэвид Сэймэс — Қулоқ солинг, биродарлар!
Жеймс Жонсон — Ноҳақлик, зулмат маконининг жаллодлари!
Деннис Морр — одамгарчиликни, инсоннинг ҳақ-ҳуқуқларини поймол қилувчи корчалонлар!
Дэвид Сэймэс — Озодлик, тинчлик, эркинликка таҳдид солувчи зўравонлар!
Деннис Морр — Лаънат сизларга!
Жеймс Жонсон — Лаънат!!
Дэвид Сэймэс — Лаънат!!
Қоровуллар — Жим, тилингни тий, аблаҳлар! (Шу вақт узоқдан оёқ товуши эшитилиб, бир ҳарбий камерага яқинлашади ва соқчига гапиради).
Ҳарбий — Деннис Морр қайси камерада?!
Қоровул — Марҳамат, жаноб! (Соқчи қулфни очади, офицер, Деннис хонасига киради).
Ҳарбий — Салом, Деннис Морр! Қалай, зерикиб қолмадингизми?... Нега индамайсиз?.. Сизга гапиряпман, зерикиб қолганингиз йўқми?!
Деннис Морр — Йўқ! Мақсадсиз кишиларнигина ҳаёт зериктиради!
Ҳарбий — Хўш, сизнинг мақсадингизни билсак бўладими?
Деннис Морр — Мақсадимни билмасангиз ҳам, бу ерда ўтиришимнинг сабабини яхши биларсиз деб ўйлайман?!
Ҳарбий — Ўтиришингиз сабабини биламиз, албатта. Америка қонунини қўпол равишда бузган ҳар бир гражданнинг тақдири худди шундай бўлади.
Деннис Морр — Биз қайси қонунни буздик!
Ҳарбий — Америка ҳарбий қонунини!
Деннис Морр — Ҳеч қандай қонунни бузганим йўқ! Мен тажовузкорлик қилишдан бош тортдим. Бу ҳар бир соф виждонли инсоннинг бурчи.
Ҳарбий — Сиз бир нарсани, Америка солдати, Америка граждани эканлигингизни унутяпсиз шекилли?!
Деннис Морр — Америка солдати эканимни, Американлик эканимни жуда яхши биламан, жаноб... Лекин Америкада инсоният қадр-қимматини бир пулга сотадиган одамфурушларгина эмас, эркcевар кишилар ҳам борлигини унутманг!
Ҳарбий — Бундай кишилар жуда озчиликни ташкил этади. Уларнинг қўлидан ҳеч қанақа иш келмайди. Яхшиси фикрингиздан қайтинг. Бекорга ҳалок бўлманг.
Деннис Морр — Вьетнамга борсам, ҳалок бўлмаслигимга кафолат бера оласизми?!
Ҳарбий — Бу иш менинг қўлимдан келмайди. Эҳтимол... Лекин уруш қурбонсиз бўлмайди.
Деннис Морр — Ҳа, уруш қурбонсиз бўлмайди. Буни яхши биламан! Отам бечора ҳам шу урушда ҳалок бўлди. Лекин сизлар учун унинг ўлими чумчуқнинг ўлимича ҳам бўлгани йўқ! Бизда инсон қадри шундай. Ахир, отам Американинг озодлиги учун курашиб эмас, босқинчилик жангида ҳалок бўлди. Вьетнам ватанпарварлари-ю, Америка босқинчилари! Сиз бунинг фарқига тушинасиз? Эх, биз қандай одамлармиз?! Йўқ, мен ўз фикрларимдан қайтмайман!
Ҳарбий — Ўжарликларингиз учун ҳарбий трибунал сизларни суд қилади. Одил суд олдида жавоб берасизлар!
Деннис Морр — Америкада ҳеч қандай одил суд йўқ! Шундай бўлса-да, биз улар олдида жавоб беришдан қўрқмаймиз! [illegible] Кетинг! Кетинг бу ердан! Тезроқ ҳарбий трибуналга, [illegible] Бутун дунё эшитсин бизнинг овозимизни! Маҳкумлар [illegible] ҳам ҳақиқий инсонлар борлигини билишсин!
Ҳарбий — [illegible]
Деннис Морр — Тинчлик!
Ҳарбий — Жим!
Дэвид Сэймэс — Озодлик!
Ҳарбий — Бас қилинг!
Учаловн — Тинчлик! Тинчлик!! Тинчлик!!! Вьетнамга тинчлик! Биз урушга бормаймиз!!
(Ҳарбий [illegible] камерадан чиқиб [illegible] қоровулларга «Тинчлик!» ишорасини қилиб [illegible])

ПАРДА

Фридрих Карл Кауль
Эйхман иши

Шу шарт-шароитларга биноан Германия Демократик Республикасининг гражданлари номидан менинг собиқ оберштурмбанфюрер Эйхманга қарши суд процессида қораловчи гувоҳ сифатида қатнашишим учун қонуний асослар бор.

Ҳурматли жаноб министр, Сизга бўлган чексиз ҳурматимни изҳор этишга рухсат бергайсиз.

Профессор доктор Ф. К. Кауль»

Бундан ташқари профессор доктор Кауль Исроил министридан мактубда айтилган масала бўйича ўзи билан сухбатлашиш учун рухсат беришини сўрайди.

1961 йил 2 февраль куниёқ Бонн министри Леммарнинг Берлинда чиқадиган «Дер Таг» газетаси «адвокат Каульнинг судда қатнашмаслиги»дан қувониб шундай деб ёзган эди.

«... Бонн Эйхман процессига ўзининг расмий кузатувчисини юбораётган бир пайти Панковдагилар* ўзларининг Иерусалимдаги мухбирларининг хабарлари билан кифояланиб тураверсалар ҳам бўлади.

Лекин 1961 йил 9 февраль куни ГДРнинг АДН агентлиги шундай ахборот берди:

«Адвокат профессор доктор Кауль Исроилнинг Прагадаги элчисидан Исроилга боришга виза олди. Профессор доктор Кауль яқин қариндошлари нацистларнинг оммавий қирғинига йўлиққан ГДР гражданларининг вакили сифатида бормоқда. Бу ваколат билан Эйхман процессида ГДР архивларида сақланаётган фош этувчи материаллардан фойдаланилади.»

21 февраль куни профессор доктор Кауль Исроил юстиция министри Розен билан суҳбатлашиб, ўзининг кафолат бермоқчи эканлигини айтди.

Профессор доктор Кауль бош прокурор Хауснернинг кўзи олдида юстиция министрига 52 та ҳужжат топширди. Бу ҳужжатларнинг бир қисмига Эйхман имзо чеккан эди. Шундан сўнг у ўзининг Эйхман процессида ГДР яҳудий гражданлари вакили сифатида қораловчи гувоҳ бўлиб иштирок этиши учун имконият бериши мумкин бўлган барча асосларни тағин бир марта таъкидлади. Ҳужжатлар ва гувоҳлар қораловчи сифатида маълум даражада рол ўйнаши мумкин эди.

Лекин юстиция министри бу таклифни рад этди. У Исроил конунига биноан суд англо-саксон судига ўхшаш бўлганлиги туфайли қораловчи гувоҳлик жабрланувчи ва унинг ворисларини ҳимоя қилишга кескин зарба беришини айтди. Мабодо бундай гувоҳлик айтилмаган тақдирда ҳам профессор доктор Каульни вакил қилиб юборган яҳудий гражданлари моддий зарардан бошқа ҳеч қандай зарар кўрмайдилар, деди. Бош прокурор ҳозирча аниқ бир гап айтмай турар эди.

Лекин буларнинг барчаси қораловчи гувоҳ сифатида иштирок этмоқчи бўлган кишиларнинг ҳуқуқини рад этолмайдику, деди доктор Кауль.

Шунда Исроил юстиция министри Исроил судида адвокат сифатида фақат Исроил гражданигина иштирок этиши мумкин, деди.

«Сиз Ғарбий Германия адвокатининг собиқ СС оберштурмбанфюрерини ҳимоя қилишга шароит яратиб бериш мақсадида алоҳида қонун чиқарган экансиз, Германия Демократик Республикасининг вакилига ҳам СС чилар қурбони бўлган яҳудийларнинг яқин қариндошларининг гувоҳи сифатида иштирок этишига рухсат беришингиз керак».

Шундан сўнг бош прокурор сўз олди. У Эйхман процессида қораловчи вакил сифатида бу процесснинг «сиёсат билан ҳеч қандай алоқаси йўқ» лигини айтди.

«Бўлмаса нима билан алоқаси бор?» деб сўради профессор доктор Кауль.

Кейин улар ўртасида шундай савол-жавоб бўлди.

Бош прокурор Хауснер:

«Эйхман процессидан кўзланган мақсад битта, — қораланувчининг жиноятлари ҳақида тарихий ҳақиқатни аниқлаш».

Профессор доктор Кауль:

«Наҳотки сиз агар бунинг учун шароит яратиб берилмаганда Эйхман лоақал биронта яҳудийни чертишга журъат қиларди, деб ўйласангиз?».

Бош прокурор Хауснер:

«Албатта, процессда Гитлернинг ҳам, Гиммлернинг ҳам, Кальтенбруннер билан Гейдерихнинг ҳам номи тилга олинади».

Профессор доктор Кауль:

«Сиз ўлганларнинг номини айтяпсиз! Нега энди Сиз ҳозир ҳам тирик юрган, Ғарбий Германиядаги катта амалларни эгаллаб ўтирган кишиларнинг номини айтмайсиз?».

Бош прокурор доктор Каульнинг бу ҳаққоний саволига жавоб беролмай қолди. Бир нафас орага жимлик чўкди. Профессор Кауль давом этди:

«Ҳарҳолда Исроил томонидан кўп марта таъкидланганидай, бу процесснинг тарихий аҳамияти каттадир. Бу, аввало, жиноятчиларни жазолабгина қолмай, нацизмнинг қабиҳ жиноятларини таг-томири билан фош этиш, герман империализмининг ваҳшийликларини қайта тирилтирмасликни ўз олдига мақсад қилиб қўяди. Германия Демократик Республикаси худди мана шунинг учун курашяпти».

Бир соатдан ортиқроқ чўзилган суҳбат давомида Исроил юстиция министри профессор доктор Каульнинг Германия Демократик Республикасида яшовчи яҳудийлар вакили сифатида қораловчи гувоҳ бўлиб иштирок этиши ҳақидаги таклифини парламентнинг қонун чиқарувчи комитетига топшира олмаслигини айтди. У ГДРнинг Эйхман процессига нақадар катта аҳамият бераётганини «жуда чуқур тушинаётганини» доктор Каульга айтди ва шунинг учун ҳам унга кузатувчи сифатида процессда иштирок этишни таклиф қилди.

Айни вақтда бош прокурор суд пайтида фойдаси тегиб қолар, деган мақсадда профессор доктор Каульнинг қўлидаги гувоҳлик ҳужжатларини сўради. У бу материалларнинг қайси бири айниқса керакли бўлишини текшириб кўришга ваъда берди. «Менга гувоҳлар керак эмас» деб сўзни якунлади у.

Профессор доктор Кауль юстиция министрлигидан чиққанида кўчада тўпланиб турган чет эллик мухбирлар уни ўраб олишди. Улар узоқ давом этган суҳбатнинг нима билан тугаганини билишга қизиқардилар.

«Глобке рад этилдими?», мухбирлардан бири бу саволни қайта-қайта сўради.

«Сиз қайси агентликнинг мухбирисиз?» деб сўради профессор доктор Кауль.

«ГФРнинг ДПА — информация агентлигидан».

«Эшитдингларми? деди доктор Кауль атрофида турган Америка, Англия ва Франция агентликларининг мухбирларига қараб, Ғарбий Германия мухбири биринчи бўлиб Глобкенинг номини сўраяпти!»

*) Берлиннинг Шарқий райони — таржимон изоҳи.

(ДАВОМИ. Бош газетанинг 8—29 октябрь сонларида).
(Давоми бор).

«ЁШЛИК» КУБОГИ УЧУН

ВЛКСМ Марказий Қомитети таъсис этган «Ёшлик» кубоги ўйинларининг финал учрашувлари Кисловодск шаҳрида давом этмоқда.

Ўзбекистон ёшлар терма командаси ўзининг биринчи учрашувида Белоруссия ёш футболчиларига 2:1 ҳисобида ютқазиб қўйганларидан сўнг, иккинчи учрашувда улар Озарбайжон ёш футболчилари билан куч синашдилар. Бу учрашув 1:1 ҳисобида дуранг натижа билан тугаган эди.

Куни кеча Кисловодск шаҳридан яна бир хабар келди. Республикамиз ёшлари терма командаси РСФСР ёш чарм тўп усталари билан учрашиб, яна 1:1 ҳисобида дуранг натижага эришдилар. Мана, уч учрашув ўтган бўлса ҳам, республикамиз вакиллари бирон марта ғалаба қозонганлари йўқ.

Москва ёшлар терма командаси беш очко билан биринчи ўринда бормоқда. Белоруссия ёшлар терма командаси эса, тўрт очко билан иккинчи ўринни эгаллаб турибди.

ЎҚУВЧИЛАР КУЧИ БИЛАН

«Спартак» кўнгилли спорт жамиятининг ёш теннисчилари ўз кучлари билан теннис кортини ишга туширдилар. Бу қайта ремонт ишлари вақтида мактаб ўқувчилари — ёш спортчиларнинг хизмати катта бўлди. Улар шу теннис майдонида энди ўз маҳоратларини моҳир тренерлар ёрдамида ошириб борадилар.

ФУТБОЛ ОЛАМИДА

Ўзининг машҳур финтларини такомиллаштириш мақсадида жаҳоннинг машҳур чарм тўп устаси Гарринча бир ўзи кўпинча бутун бир болалар командасига қарши ўйнайди.

* * *

50 ёшида Англия терма командаси составида ўйнаган Стэнли Матьюз ҳар кунги тренировкасида оёғини чиниқтириш учун кўп километрлик қум устида сайр қиларди.

* * *

Пеле Бразилиянинг терма командаси составига 17 ёшида киритилган эди. Бир йилдан сўнг эса команда составида у жаҳон чемпиони бўлди.

* * *

Лев Яшин тренировкаларда кўпинча ҳужумчи, ярим ҳимоячи ва ҳимоячи бўлиб ўйнайди. «Мен бу ўринларда ўйнашим, — дейди у, — келгуси ўйинларда ўйинчининг психологиясини яхшироқ тушунишимга ёрдам беради. Менинг дарвозамга ҳужум бўлган пайтда уларнинг манёврларини аниқлашимга катта фойда келтиради».

* * *

Машҳур негр футболчиси, Португалиянинг «Бенфика» клубининг марказий ҳужумчиси Эйсебио футбол ўйнаши билан бир қаторда ўз шаҳрининг энг яхши баскетболчиси ва 100, 200, 400 метрларга югуришда ўз мамлакатининг чемпиони ҳисобланади.

* * *

...Совет Иттифоқининг терма командаси жаҳон чемпиони бўлганми? Ҳа, 1934 йилда Москва терма командаси финал учрашувда Норвегия терма командаси дарвозасига учта жавобсиз тўп киритган. Бу жаҳон биринчилиги учун ишчи терма командалари ўртасида ўтказилган эди.

Спорт

Мана бизнинг бепоён мамлакатимиз. Қора денгиз соҳилларида алвон куз келди. 67-параллел чизиғида эса симоб таёқча 20 даража совуқни кўрсатяпти.

ТАСС фотомухбирлари Н. Грановский билан А. Овчинников олган суратда Ялтадаги пляж ва Архангельск областидаги Андерма ненец посёлкаси чанғичилари тасвирланган.

ТАСС фотохроникаси.

ҲАР ТЎҒРИДА

ДУНЁДА ЭНГ УЗУН АНТЕННА

Америка инженерлари Антарктидадаги муз гумбазида ер атмосфераси атрофига радиотўлқинлари тарқалишини ўрганиш учун дунёда энг узун антенна ётқиздилар. Антенна мис кабелдан иборат бўлиб, пластмасса изоляцияси бор. Узунлиги ўттиз километр. Антенна ер юзасидан 2,5 километр юқорида жойлашган ва радиотўлқинларини жуда паст частотада тарқатади.

БЕШ КУН КИСЛОРОДСИЗ

Нафас олиш жараёнида кислород истеъмол қиладиган кўпгина организмлар ҳаёт учун зарур бўлган бу газсиз ҳам узоқ вақт яшай оладилар. Лекин бирор киши бу соҳада тилла қўнғиз билан рақобатлаша олмайди. Вайоминг университетидан тадқиқотчи Д. Кенингтон тилла қўнғизларни кислороди олинган шиша пробиркага солиб, уни турли температураларда (7, 17 ва 27 даражада) сақлади. «Қамоқ муддати» тугагандан кейин олим қўнғизларни нормал яшаш атмосферасига ўтказди. Маълум бўлишича, пробиркадаги 7 даража температурада сақланган тилла қўнғизлар кислородсиз беш кун яшай олар экан.

АВТОМАТИК КОНТРОЛЁР

Япониянинг Осака шаҳридаги темир йўллардан бирига билет текширадиган автомат ўрнатилган. Ҳозирча автомат фақат мавсумий билетларни текширади, холос. Йўловчилар контрол пунктига яқинлашганларида, ўз билетларини машинанинг киритиш тешигига ташлайдилар, пунктдан ўтгандан кейин қурилманинг иккинчи томонида жойлашган чиқариш тешигидан билетларини оладилар. Агар автоматга қалбаки ёки муддати ўтказиб юборилган эски билет ташланса билет эгаси шу заҳотиёқ тўхтатилади, яъни иккита пўлат ричаг унинг йўлини тўсади.

Қурилма бир минутда 60 та билетни текширади.

ПАРИЖДА ЭНГ БАЛАНД БИНО

Бу ерда Европа қитъасида энг баланд — эллик қаватли уй қурилишига тайёргарлик кўрилмоқда. 180 метрли бу бино лойиҳа бўйича Парижнинг шимолий қисмида маданий марказ бўлади. Унда концерт зали, кинотеатр, почта, лекция зали, сузиш бассейни, болалар боғчаси ва амбулатория, шунингдек, ҳар қаватда биттадан ресторан бўлади. Бино ертўласида тўрт минг автомашина сиғадиган гараж бўлади.

Жаҳон ойнаси

ПОЛИЦИЯ... ЧЎНТАКДА

ЖАҲОН МАТБУОТИДАН

Буржуазия жамиятида бизнес, сиёсат ва жиноят бир-бири билан узвий боғлангандир. Ҳозирги Америка турмушига назар солсангиз, бу нарса айниқса яққол кўринади. Новости матбуот агентлиги (АПН) Польшада чиқаётган «Трибуна Люду» газетасининг Вашингтондаги доимий мухбири Зигмунд Броняректнинг мақоласини газетхонлар эътиборига ҳавола қилади.

Американдаги «Коза ностра» деб аталган гангстерлар тўдасининг бошлиғи Вито Женовезе кигель ўйнарди. Бундай кўнгил очиш Атландаги федерал турмада содир бўлмаганида таажжубланилмаса ҳам бўларди. Чунки гангстерлар ҳам бирон нарсага ўта ишқибоз бўладилар-да. У наркотик тарқатгани учун 14 йилдан буён турмада. У турмада ўтириб кигель ўйнай олар экан, дейди Американдаги «Нэшнл бродкастинг корпорейшн» телевизион компаниясининг мухбири Франк Макджи, демак ўша ердан туриб ўз тўдасига раҳбарлик қила олади.

Кигель ўйнаш манзараси Қўшма Штатларда ташкилий жиноятчилик темасида НБС компанияси суратга олган катта фильмнинг бир кўриниши, холос. Репортёр — кинематографлар групаси бу катта яширин бизнеснинг фаолиятини ёритиш учун ғоят кўп меҳнат қилди.

АҚШда наркотиклар тарқатишнинг ҳар йилги обороти бир ярим миллиард долларни ташкил этади. Яширин қимор ўйинларидан тушадиган фойда эса, 47 миллиард доллардир. Бу эса, «электрон мия» ишлаб чиқарувчи гигант «Интернэшнл бизнес машин» компаниясининг йиллик оборотидан уч марта кўпроқдир. Барча жиноятчи тўдалар иш идораларидаги принципда яхши ташкил этилган. Уларда контроль хизматларнинг бошлиқлари, ижрочи — директорлари ва старший админстраторлари бор.

АҚШда жиноят бизнес бошлиқларининг 30-йиллардагига қараганда нақадар ўзгарганини шу факт кўрсатадики, илгари гангстернинг ўз шофёри ва шахсий соқчиси бўларди... энди эса бухгалтери ва адвокати ҳам бор.

Жиноятчилик оламининг энг сердаромад соҳаси наркотиклар тарқатиш ҳисобланади. АҚШда бир килограмм героин 18 минг доллар туради. Американлик олиб сотарлар унинг бир ҳиссасига беш ҳисса бошқа нарсалар қўшиб суюлтирадилар ва майда сотувчиларга 32 минг долларга пуллайдилар. Майда сотувчилар ҳам ўз навбатида бир ҳиссасига 20 ҳисса қўшиб суюлтиргач бахти қора харидорларга 225 минг долларга сотадилар.

Нью-Йорк штатининг бош прокурори Роберт Моргентау телевидение орқали яқинда мамлакат аэропортларининг бирида қўлга туширилган бир қоп героинни кўрсатди. Унда бу молнинг 90 килограмми бир қадоқлик пакетчаларда жойлаштирилган эди. Ҳар бир қадоқ эса, 32 минг уколга етарлидир. Бу посилканинг умумий баҳоси 32 миллионга яқин долларни ташкил этади!

Ифлос бизнес қурбони бўлган нью-йорклик бир фоҳишанинг ҳикояси жуда фожиали эди. У ҳар бир укол учун пакетча героин ишлатади ва кунига уч марта укол қилади. Ҳар бир пакетча тўрт доллар туради. Демак у ҳар куни 36 доллар пул топиши керак. Қўшма Штатларда рўйҳатга олинган 60 минг гиёванд бор. Рўйҳатга олинмаганларининг қанчалигини ҳеч ким билмайди. Ҳар бир гиёванд фоҳишалик қилиш, талаш ёки ўлдириш каби ҳар қанақа йўл билан йилига 12 дан 15 минг долларгача пул топиш учун ҳаракат қилади. Мамлакатда бу заҳарни тарқатиш билан шуғулланувчи тўдалар чўнтагига тушадиган бир ярим миллиард доллар ана шундай пуллардан иборатдир.

Олиб сотувчиларнинг даромади ҳаддан ташқари катта. Масалан, улардан биттаси ҳар ҳафтада 4 килограммдан тортиб, 5 килограммгача героин сотади ва килограммига 12,5 минг доллар фойда кўради.

Судхўрларнинг «иш ҳақи» ҳам уларникидан қолишмайди. Генрих Радгалвис деган бир киши судхўрдан минг доллар олганини, ҳар ҳафтада унга 120 доллар тўлаб турганини, икки ойдан кейин эса, судхўрга бирон доллар ҳам «тўламаган» бўлиб қолганини ҳикоя қилди. Унинг берган пуллари процентга ҳисобланаверган.

Фредерик Аккерман илгари гангстер бўлган. Бироқ кейинчалик тўдани ташлаб, ҳукуматга таслим бўлган. Ҳозир у турмада бўлса ҳам ўч олинишидан кеча-кундуз қўриқлайдилар. Бу собиқ гангстер НБС фильмининг программаси бўйича сўзга чиқиб, ўзини таъқиб этаётганларидан шикоят қилади. Чикагодаги Сэмиди Стефано деган судхўрлар пири ҳақида қуйидагиларни айтади: «Мен ди Стефанодан минг доллар қарздор эдим. Бир куни у билан суд биносида учрашиб қолдим. У ерда катта телефон будкаси бор. Бир дўстимга қўнғироқ қилиш учун шу будкага кирдим. Шу пайт Сэмми ҳам шериги билан будкага кирди. Шеригининг қўлида шприц бор эди, У шприци билан қорнимга санча бошлади. Минг долларни бердим. Улар қаттиқ кулишиб, будкадан чиқишди». Бу воқеа суд биносида бўлиб ўтганини айтмайсизми?

Тўдаларнинг қасоси ўлдириш билан тугайди. Машҳур гангстер Жо Валачи Моне икки йил бўлдики, турмада ўтирибди. Чунки у озодликка чиқишдан қўрқади. У тўдага қабул қилинганида тўда бошлиғи Женовезе бир варақ қоғозни қўлида ғижимлаб сўнгра ёндириб кулга айлантиргани ва «Кимки бизни сотса, ўшани худди мана шу қоғоздек қилиб ташлаймиз» деб огоҳлантирганини ҳикоя қилди. Кейинги йиллар давомида гангстерларнинг ўзаро ички муносабатлари доирасида рўй берган минглаб ўлдиришлардан шу вақтгача фақат иккитасинингина айбдори топилган.

Аккерман шундай ҳикоя қилади: гангстер Лео Форман ташкилот пулини олиб қочгач, тўда бошлиғи Вито Женовезе энг малакали каллакесарларидан бирини чақириб: «Мен Форманни қорни ёриб ташланган ҳолда автомобиль багажнигида ётганини ўнгимдагидек кўриб турибман», деб айтган. Тўрт кундан кейин Форманни ҳақиқатан ҳам шундай аҳволда топишган. У ўлган эди.

Телевизион фильмни томоша қилар эканман, ёвузликка қарши курашувчи полиция ва ФБР буларнинг ҳаммасини билар экан, нега жиноятчилар алмашиб туришади-ю, жиноятчилик қолаверади? деб ўйладим. Бунга полиция, сиёсатчилар ва жиноятчиларнинг тили бир, деб жавоб бериш мумкин, холос.

НБС «қопли киши»ни яъни гангстерлар билан маҳаллий ҳукумат ўртасида воситачини кўрсатди. У жиноятчилар оламидан пул олиб туради ва бу пул кейинчалик «манфаатдор шахслар» ва маҳаллий ҳукумат вакиллари ўртасида бўлиб олинади.

Қонунсиз лотереяларни маблағ билан таъминлаб турувчи банкачи Моррис Жонс бошқа бир воқеани сўзлаб берди. Бир куни унинг телефони жиринглади. Трубкадан: «Жеймс гапиради. Мистер фалон жойга келсинлар ва худди кечки соат 7 да фалон тўхташ жойида турсинлар. Машинам чироғи ёниб туради. Иш чиқиб қолди», деган овоз эшитилди.

Ҳамма нарса тушунарли бўлиб қолди. Жонс операцияси шу сержант контроли остига тушиб қолган экан.

— Ойлик етмаяпти, — деб тушунтирди сержант. Жонс унинг яна бошқа бировдан ҳам шу миқдордаги пулни олган олмаганлигини аниқламоқчи эканлигини тушунтириб, шу куни пул бермади. Эҳтимол унга пул бериш ҳам керак эмасдир. Сержантнинг айтгани тўғри чиқди ва у «ўз» ҳақини олди.

Яна бир воқеа. Бир сиёсатчи қайсидир шаҳар мерининг ўрнини эгаллаш мақсадида сайлов олди кампанияси вақтида порахўрлик, гангстерлик ва қиморбозликка қарши шиор остида нутқлар сўзлаган. Бироқ, агар сайловда ғалаба қозонса, маҳаллий арбоблардан бирига полиция шефлигини беришга ваъда қилган. Бунинг эвазига 10 минг доллар сўраган. Иссиқ жойнинг қўлига киришига ишонмаган бўлгуси шеф фақат беш минг доллар топган. «Нима, ишонмайсанми? — дейди «софдил» сиёсатчи, — бу иш автоматик равишда бўлади. Маҳаллий ҳукумат аллақачон менинг чўнтагимда-ку». Кандидат ҳақиқатан ҳам сайловда ғалабага эришади. Наригиси эса, полиция бошлиғи бўлиб олди ва ...«Порахўрликка қарши» кураша бошлади.

НБС программасида АҚШда ҳукмронлик қилувчи «Эркин ташаббускорлик» системаси ҳақида бир неча марта гапирилди. Жиноятчилик ва порахўрлик эса унинг ажралмас таркибий қисми ҳисобланади.

Зигмунд БРОНЯРЕК

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Радио

31 ОКТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.10 — Римский-Корсаков. «Эртак», 18.30 — Қўшиқлар, 19.20 — Фарғона шаҳар саноат ходимларининг талабига мувофиқ концерт (татар.), 20.00— Пахта теримида қатнашаётган шаҳарликлар учун эшиттириш ва концерт (рус.), 20.45 — «Мажбуриятни тез фурсатда бажарамиз», 21.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун), 22.00 — «Жалгирис» (Вильнюс) — «Политотдел» (Тошкент области) командалари ўртасида футбол, 23.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 — «Дўстлик сатрлари» (рус.), 19.30 — Чолғу куйлари, 20.10 — Камер асарлар, 20.40 — «Сиҳат-саломатлик» радиожурнали (рус.), 21.00 — «Ўзбекистон ва Тожикистон пахтакорларининг дўстлиги» (тож.), 21.20 — «Юность Узбекистана» радиостанцияси (рус.).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — Концерт.

Телевидение

31 ОКТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Аркадий Гайдар** (телефильм), 18.30 — **Жаҳон бир ҳафта ичида**, 18.50 — С. Азимова. **О. Лайло** (ёшлар ижоди).

19.25 — **Эртаги кун программаси.**

Рус тилида: 19.30 — **Здоровье** (илмий-оммабоп программа), 20.10 — **Россия ёзувчилари — Тошкентга** (адабий эшиттириш), 20.40 — **Телевизион янгиликлар.**

Ўзбек тилида: 20.55 — **Пахтакорларнинг меҳнат рапортлари** (эшиттириш ва концерт), эшиттириш ва концерт тугагандан сўнг — рус тилида: **Нева проспекти** (ҳужжатли фильм).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.30 — **Ҳамма нарсадан қиммат** (бадиий фильм), 19.50 — **Тошкент янгиликлари.**

20.00 дан — **Москва кўрсатади.**

Театр

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 1/XI да **Ой тутилган тунда.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 31/X да **Тошболта ошиқ.**

Кинотеатрларда

31 ОКТЯБРДА

Уруш ва тинчлик — САНЪАТ САРОЙИ (икки қисмдан иборат 1-серия, кеч соат 6-15 минутда).

Она қалби — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» «ЧАЙКА», «ДРУЖБА» (1-залда), «ВОСТОК» (кечқурун), «СПУТНИК» (кеч соат 7 да).

Излайман — СОБИР РАҲИМОВ номли, «МОСКВА» (кечқурун), «СПУТНИК» (кеч соат 9 да).

Сўнгсиз можаро — НАВОИИ номли (кечқурун), «ДРУЖБА» (кеч соат 6 да).

Яков Свердлов — «МИР» (кечқурун).

Даштни забт этганлар — «ЎЗБЕКИСТОН» (кечқурун).

Боши очиқ — «ДРУЖБА» (2-залда кечқурун).

Леди Гамильтон — САНЪАТ САРОЙИ (кеч соат 9-15 минутда).

26 Боку комиссари — «ЮЛДУЗ» (кеч соат 7 ва 9 да).

ҲУРМАТЛИ ГАЗЕТХОНЛАР!

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» ва «ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ» газеталарига 1967 йил учун обуна давом этмоқда. «Союзпечать» конторалари ва алоқа бўлимларида бу газеталарга обуна чекланмаган миқдорда қабул қилинади.

Обуна баҳоси бир йилга 6 сўм.

ОБУНА БЎЛИШНИ УНУТМАДИНГИЗМИ?

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар, Киров кўчаси, 22-уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор 83-02-49 дан 83-02-58 гача. Қўшимча телефонлар: секретариат ва иллюстрация бўлими — 5-62; партия, совет ва касаба союз ташкилотлари бўлими — 3-66; саноат, қурилиш ва шаҳар хўжалиги бўлими — 3-66; адабиёт, санъат ва маданият бўлими — 7-83; фан, олий ўқув юртлари ва мактаблар бўлими — 7-83; физкультура ва спорт бўлими — 3-79; Ахборот бўлими — 3-78; (шаҳар телефони 83-65-57); хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 3-79; эълонлар бўлими — 5—07 (шаҳар телефони — 838142).

31 ОКТЯБРЬ, 1966 ЙИЛ. Р. 06801. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64579. Нашр. Г. 27885.